

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 18.7.2001
COM (2001) 412 definitief

Scorebord voor overheidssteun

(door de Commissie ingediend)

Ontwerp

Scorebord overheidssteun 2001

INHOUD

1.	Inleiding	6
2.	Structuur, inhoud, ontwikkeling en beperkingen van het scorebord voor overheidssteun.....	8
2.1.	Structuur en Inhoud	8
2.2.	Ontwikkeling.....	9
2.3.	Beperkingen	9
3.	Overzicht van de overheidssteun in de Europese Unie	10
3.1.	De Stockholmindicator - Vooruitgang in de goede richting.....	10
3.2.	Aandacht voor be- en verwerkende industrie, kolenindustrie en dienstensector.....	122
3.3.	Geleidelijke verschuivingen in het patroon van steun voor horizontale doelstellingen	13
4.	Forum voor lidstaten.....	14
4.1.	Informatie van de lidstaten over overheidssteun.....	14
4.2.	Visie van de lidstaten op de toekomstige ontwikkeling van het nationale beleid inzake overheidssteun.....	14
5.	Naleving van de procedures in de Europese Unie.....	16
5.1.	Naleving van de procedures.....	16
5.2.	Terugvordering overheidssteun.....	20
6.	Doelstellingen overheidssteun	21
6.1.	Horizontale steun.....	21
6.2.	Regionale steun	22
6.3.	Sectorale steun	23
6.4.	Reddings- en herstructureringssteun	24
7.	Beleid inzake overheidssteun op de interne markt.....	25
7.1.	Vermindering van de verschillen inzake overheidssteun tussen de lidstaten	25
7.2.	Overheidssteun en coördinatie van het economisch beleid	26
7.3.	Overheidssteun en structurele veranderingen	28
7.4.	Overheidssteun en mededinging op de interne markt	30

FIGUREN EN TABELLEN

Figuur 1: Daling van het totale volume overheidssteun als percentage van BBP in de EU - periode 1990-1999.....	10
Figuur 2: Daling overheidssteun uitgedrukt als percentage van BBP in de meeste lidstaten in periode 1997-1999.....	11
Figuur 3: Sinds 1993 aanhoudende stijging steun be- en verwerkende industrie, kolenindustrie en ijzer- en staalindustrie	11
Figuur 4: Aandeel steun voor horizontale en regionale doelstellingen en voor specifieke sectoren als percentage van de totale steun in de EU - steun voor landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend.....	12
Figuur 5: Geleidelijke verschuivingen in het patroon van horizontale steun in de Europese Unie sinds 1990.....	13
Figuur 6: Onderzochte, maar niet bij de Commissie aangemelde steunzaken als percentage van het aantal geregistreerde zaken - periode 1997-1999	16
Figuur 7: Niet bij de Commissie aangemelde steun als percentage van het aantal geregistreerde zaken (periode 1997-1999) - uitsplitsing per lidstaat	17
Figuur 8: Aandeel zaken, afgesloten na inleiding formele onderzoeksprocedure - periode 1997-1999	17
Figuur 9: Aandeel zaken, afgesloten na de inleiding van de formele onderzoeksprocedure in de periode 1997-1999 - uitgesplitst per lidstaat.....	18
Figuur 10: Verenigbaarheidsindicator voor de EU - periode 1997-1999	19
Figuur 11: Verenigbaarheidsindicator voor de periode 1997-1999 - uitgesplitst per lidstaat..	19
Figuur 12: Overheidssteun voor O&O, KMO's, milieubescherming en energiebesparing, als percentage van de totale steun in de periode 1997-1999 - steun voor landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend.....	21
Figuur 13: Gemiddelde regionale steun als percentage van het BBP van steungebieden - periode 1996-1998.....	22
Figuur 14: Aandeel sectorale steun in de totale jaarlijkse overheidssteun in de periode 1990-1999 - landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend.....	23
Figuur 15: Aandeel reddings- en herstructureringssteun in diverse sectoren, uitgedrukt als percentage van de totale jaarlijkse overheidssteun in de periode 1990-1999 - landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend.....	24
Figuur 16: Verdeling totale steun in de EU (landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend), uitgedrukt als percentage van het BBP - periode 1990-1999.....	25
Figuur 17: Nationale steun (landbouw, visserij en spoorwegen niet meegerekend) in de lidstaten in de periode 1997-1999, uitgedrukt als percentage van de overheidsuitgaven.....	27
Figuur 18: Verband tussen de procentuele verandering in de bijdrage van de be- en verwerkende industrie aan het totale BBP en veranderingen in het aandeel van steun	

ten behoeve van de be- en verwerkende industrie in de totale steun (landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend) - periode 1990-1999 29

Tabel 1: Terugvorderingsbeschikkingen uit de periode 1990-1999 voor de verschillende economische sectoren - met uitzondering van landbouw en visserij 20

Tabel 2: Uitstaande bevelen tot terugvordering per 31.12.2000 voor de verschillende economische sectoren - met uitzondering van landbouw en visserij 20

Tabel 3: Overheidssteun (Landbouw, Visserij en Spoorwegen niet meegerekend), Openheid van de Handel en Buitenlandse Directe Investerings uitgedrukt als percentage van het BBP 3120

1. INLEIDING

Strikt toezicht op overheidssteun is van essentieel belang voor de goede werking van de interne markt. In de voorbije jaren heeft de Commissie het toezicht op overheidssteun aanzienlijk aangescherpt, om ervoor te zorgen dat lidstaten alleen steun toekennen die echt het gemeenschappelijk belang dient. Toch bedroeg in 1999 de totale jaarlijkse steun in de EU nog steeds meer dan 79 miljard EUR. Wordt deze steun weliswaar toegekend op voorwaarden die door de Commissie zijn goedgekeurd, toch valt niet te ontkennen dat hij de mededinging op de interne markt aanzienlijk verstoort.

Dit wordt ook erkend door de lidstaten en het Europees Parlement. In 1996 verklaarde de Europese Raad van Dublin¹ dat het Europese concurrentievermogen moest worden versterkt door onder meer voortzetting van de dialoog tussen de Raad en de Commissie om de doelmatigheid van het toezicht op overheidssteun te verbeteren en de controlemechanismen te versterken. Voorts beklemtoonde de Europese Raad van Cardiff in 1998² dat de mededinging moest worden bevorderd en dat factoren die voor distorsies zorgen, zoals overheidssteun, moesten worden teruggedrongen. Begin vorig jaar heeft de Raad-Interne Markt³, in zijn conclusies over het economische hervormingsproces van Cardiff, opgeroepen om strategieën te ontwikkelen voor een algemene terugdringing van overheidssteun, toegespitst op controle op de omvang en evaluatie van de economische weerslag van de steun, met name aan de hand van statistische gegevens. De Europese Raad van Lissabon van maart 2000⁴ heeft herhaald de inspanningen voort te zetten om de mededinging te bevorderen en het algemene niveau van de overheidssteun te verlagen, alsmede het accent te verleggen van steun aan individuele bedrijven of sectoren naar het aanpakken van horizontale doelstellingen van gemeenschappelijk belang zoals werkgelegenheid, regionale ontwikkeling, milieu en opleiding of onderzoek. De Commissie heeft in haar aanbeveling inzake de globale richtsnoeren 2000 voor het economisch beleid van de lidstaten en de Gemeenschap⁵ ook het belang onderstreept van een verdere verlaging van het volume overheidssteun. Zij vroeg de lidstaten om aanvullende inspanningen te leveren om sectorale en vooral ad-hocsteun te vermijden. In maart van dit jaar heeft de Europese Raad van Stockholm⁶ gevraagd dat de lidstaten tegen 2003 een neerwaartse trend in hun overheidssteun ten opzichte van het BBP kunnen aantonen, rekening houdend met de noodzaak de steun om te buigen naar horizontale doelstellingen van gemeenschappelijk belang, met inbegrip van cohesiedoelstellingen. Daarom werd voor het eerst een objectieve indicator ingevoerd waaraan lidstaten hun prestaties kunnen aftoetsen. Om de transparantie op het gebied van overheidssteun te verbeteren werd de Commissie gevraagd ervoor te zorgen dat tegen juli 2001 een voor het publiek toegankelijk register voor overheidssteun en een scorebord beschikbaar zouden zijn. In haar globale richtsnoeren 2001 voor het economisch beleid⁷ heeft de Commissie andermaal gewezen op deze noodzaak om het totale volume overheidssteun terug te brengen en de transparantie te verhogen. Zij deed de lidstaten namelijk de aanbeveling om het totale niveau van de overheidssteun in verhouding tot het BBP tegen 2003 te verlagen, het accent minder te

1 SN 401/1/96 Bijlage II, blz. 3.

2 00150/98 punt 17.

3 248e Raad- Interne Markt - 16 maart 2000, Conclusies, punt 20.

4 SN 100/1/100 punt 17.

5 COM (2000) 214 def. van 4.4.2000, punt 3.6 iii.

6 SN 100/01 punt 20 en 21.

7 COM(2001) 224 def. van 25.4.2001, punt 3.4. ii.

leggen op ad-hoc- en sectorale steunmaatregelen, en de transparantie van het beleid inzake overheidssteun te verhogen.

Om te beoordelen in hoeverre een vermindering mogelijk is van de concurrentieverstoring op de interne markt als gevolg van het gecombineerde effect van alle vormen van overheidssteun, dienen lidstaten na te gaan over welke manoeuvreerruimte ze beschikken bij de keuze van de meest geschikte vorm van overheidsoptreden. Overheidssteun is in hoofdzaak gerechtvaardigd als correctie op het falen van de markt. Is interventie nodig, dan is overheidssteun slechts één van de instrumenten die kunnen worden gebruikt - naast wet- en regelgeving, rechtstreeks door de overheid aangeboden goederen of diensten, fiscaliteit enz. Er kunnen zich dus situaties voordoen waarin lidstaten in plaats van overheidssteun andere maatregelen kunnen gebruiken, die bovendien beter aangepast zijn aan het nagestreefde doel. Maatregelen die gebaseerd zijn op een betere inschatting van de doeltreffendheid en de doelmatigheid van beleidsmaatregelen op het gebied van overheidssteun, kunnen de werking van de interne markt verbeteren. Een en ander kan ook leiden tot doelgerichtere overheidssteun en tot een verschuiving van overheidssteun naar andere instrumenten die beter geschikt zijn en minder concurrentieverstorend werken dan overheidssteun, hetgeen de huidige neerwaartse trend in de verhouding van de totale steun ten opzichte van het BBP kan versterken.

Het beleid van de lidstaten op het gebied van overheidssteun wordt beïnvloed door een samenstel van factoren, zowel op communautair als op nationaal niveau. Wat het communautaire niveau betreft, gaat het onder meer om de vereisten in verband met coördinatie van het economisch beleid, de begrotingsnormen van het Stabiliteit- en Groeipact of de communautaire prioriteiten inzake cofinanciering bij het regionale beleid. De lidstaten spelen dan weer in op specifieke nationale situaties die mettertijd kunnen veranderen. Bepaalde lidstaten zullen hun steun op doelstellingen van regionaal belang moeten afstemmen om redenen van economische en sociale cohesie, terwijl anderen, gedurende een zekere periode, te maken zullen krijgen met massale herstructurering in bepaalde bedrijfstakken. Enkele lidstaten kunnen misschien alleen een relatief beperkt bedrag aan overheidssteun uittrekken voor onderzoek en ontwikkeling omdat de onderzoekscapaciteit van hun ondernemingen nog niet voldoende ontwikkeld is om grote hoeveelheden steun te absorberen. Sommige lidstaten hoeven misschien niet evenveel KMO-steun toe te kennen als andere, wanneer hun wet- en regelgeving en kapitaalmarkten al de voorwaarden scheppen voor het vergemakkelijken van de ontwikkeling van dit soort ondernemingen.

Er moet een open discussie worden gevoerd over de verschillende behoeften van lidstaten om een beroep te doen op overheidssteun, wat betreft zowel het totale bedrag als de diverse doelstellingen. Dankzij een dergelijke open discussie kan ook ten volle worden beoordeeld welke manoeuvreerruimte er voorhanden is om het meest doelmatige instrument voor het economisch beleid te kiezen - en dus ook het eventuele versturende effect ten aanzien van de mededinging op de interne markt te beperken. Om dit ruimere debat aan te zwengelen en om de uitwisseling van ervaringen tussen lidstaten te versnellen, heeft de heer Monti, lid van de Commissie, twee nieuwe instrumenten gecreëerd die de transparantie op het gebied van overheidssteun moeten vergroten: een register voor overheidssteun, dat al beschikbaar is op de internetserver van de Unie (EUROPA)⁸, en het onderhavige scorebord voor overheidssteun.

⁸ http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/register

2. STRUCTUUR, INHOUD, ONTWIKKELING EN BEPERKINGEN VAN HET SCOREBORD VOOR OVERHEIDSSTEUN

2.1. Structuur en inhoud

Het scorebord is een transparante en voor het publiek toegankelijke informatiebron die een overzicht biedt van zowel de algemene situatie op het gebied van overheidssteun in de Europese Unie als van het lopende toezicht door de Commissie. Het scorebord staat ook open voor de lidstaten en er zal ook dankbaar gebruik gemaakt worden van hun bijdragen. Deze eerste uitgave bestaat uit een reeks indicatoren om overheidssteun te beschrijven vanuit diverse oogpunten. In deze eerste uitgave van het scorebord worden vragen gesteld - eerder dan beantwoord. Het signaleert verschillen, maar geeft er niet noodzakelijk een verklaring voor. De vragen die worden gesteld en de verschillen die worden beschreven, zullen zeker een goed uitgangspunt vormen voor discussies tussen de lidstaten en de Commissie, maar ook, naar verhoopt mag worden, tussen de lidstaten onderling. Het zal het bewustzijn doen toenemen voor vraagstukken die verband houden met overheidssteun en, niet in het minst, zal het - iets wat nu al te vaak ontbreekt - meer begrip doen ontstaan voor de noodzaak van toezicht op overheidssteun door de Commissie.

Deze uitgave van het scorebord bestaat uit vijf delen: een overzicht van de overheidssteun in de Europese Unie in de afgelopen tien jaar en in het recente verleden; een forum voor lidstaten; de naleving van de procedures binnen de Europese Unie; het huidige beleid inzake overheidssteun, en de rol van overheidssteun in de interne markt. Alle in het scorebord geciteerde cijfers zijn uitgedrukt in constante waarden van 1998.

In het eerste deel van deze editie van het scorebord wordt - vanaf 1990 - een overzicht gegeven van uitgaven voor overheidssteun in de Unie, uitgedrukt als percentage van het BBP en in absolute cijfers. Voorts wordt de totale overheidssteun gegeven, uitgedrukt als percentage van het BBP in elke lidstaat voor de periodes 1995-1997 en 1997-1999. Vervolgens worden de steunpercentages uitgesplitst naar de belangrijkste doelstellingen die ermee worden nagestreefd: steun voor horizontale doelstellingen zoals onderzoek en ontwikkeling, kleine en middelgrote ondernemingen of opleiding, landbouw- en visserijsteun, steun voor de transportsector, steun voor andere specifieke sectoren zoals steenkool, scheepsbouw of ijzer- en staalproductie, en steun voor regio's met een achterstand. Daarna volgt een verdere uitsplitsing van de horizontale doelstellingen naar de belangrijkste constituerende delen ervan.

Het tweede deel bevat een rudimentaire schets van een forum voor lidstaten waar informatie te vinden zal zijn over de vraag hoever de lidstaten gevorderd zijn inzake hun transparantie. Dit forum moet ook dienen als katalysator voor een discussie tussen lidstaten.

Hoe goed lidstaten erin slagen procedureregels na te leven zal in het derde deel worden behandeld. Zodoende kunnen problemen worden opgespoord en kan worden aangegeven waar verbeteringen nodig zijn. Dit deel bevat ook informatie over de terugvordering van onrechtmatig toegekende overheidssteun.

Om na te kunnen gaan op welke domeinen in de toekomst initiatieven van de Commissie inzake regelgeving voor overheidssteun noodzakelijk of wenselijk zijn, worden in het vierde deel van het scorebord bepaalde thema's nader belicht en wordt onderzocht wat de situatie in de lidstaten is. De lidstaten worden aangemoedigd om bepaalde uitgaventrends en -patronen te bespreken die een positieve impact kunnen hebben op de werking van de interne markt.

In het slotdeel wordt getracht overheidssteun te situeren in het ruimere kader van de interne markt en van de structurele hervormingen die door de lidstaten worden ondernomen. Zelfs wanneer overheidssteun in overeenstemming is met de regels van het EG-mededingingsbeleid, heeft deze toch - onder meer - invloed op de werking van de concurrentie op de interne markt, de coördinatie van het economische beleid en de aanpassing van de EU-economie aan nieuwe concurrentievoorwaarden. In het licht van de ruimere gevolgen van overheidssteun, en verdergaand dan het loutere naleven van de EG-mededingingsregels, zullen lidstaten hun beleid inzake overheidssteun misschien opnieuw willen bezien om redenen van doeltreffendheid en economische doelmatigheid.

2.2. Ontwikkeling

Het scorebord zal geleidelijk worden uitgebouwd, in antwoord op de behoeften van de uiteenlopende, toekomstige gebruikersgroepen. Het zal opgebouwd zijn rond een kern van indicatoren die mettertijd een beeld zullen geven van de beleidsverschuivingen en de uitgavepatronen voor overheidssteun - op de lange termijn. Deze kernindicatoren zullen in iedere nieuwe editie van het scorebord vergezeld gaan van andere indicatoren die zullen dienen om bepaalde thema's verder uit te diepen. Het scorebord zal ook worden uitgebouwd om toegevoegde waarde te bieden voor andere documenten van de Commissie, met name de voorstellen voor globale economische richtsnoeren, structurele indicatoren en benchmarking van het ondernemingenbeleid. De achterliggende gedachte van het initiële opzet is in hoofdzaak de richting aan te geven waarin het scorebord zich in de toekomst verder zal ontwikkelen.

2.3. Beperkingen

In dit scorebord zijn de gegevens in verband met overheidssteun gegroepeerd volgens hun voornaamste doelstellingen. Opgemerkt dient te worden dat deze voornaamste doelstellingen niet altijd een precies beeld kunnen geven van de uiteindelijke begunstigden van de steun: zo wordt bijvoorbeeld een deel van de regionale steun in feite betaald aan kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's), gaat O&O-steun naar specifieke sectoren enz.

In dit scorebord wordt een aantal indicatoren gepresenteerd. Onderstreept moet worden dat het doel van deze indicatoren is reële ontwikkelingen aan te geven, zonder te pogen causale verbanden vast te stellen. Dit betekent ook dat dit scorebord geen oordeel uitspreekt, maar enkel feitelijke gegevens aanbiedt, die als basis kunnen dienen voor discussies, zonder er evenwel de uitkomst van te bepalen. Het is belangrijk om deze beperking voor ogen te houden wanneer men de gegevens uit het scorebord gebruikt.

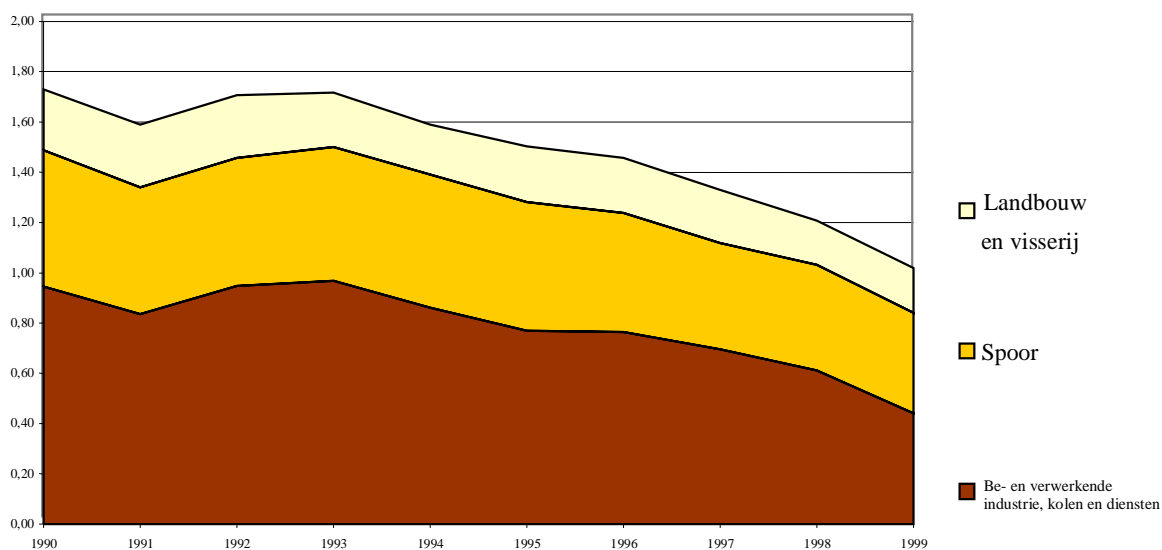
3. OVERZICHT VAN DE OVERHEIDSSTEUN IN DE EUROPESE UNIE

In dit hoofdstuk wordt een overzicht geboden van de steun die sinds 1990 in de Europese Unie is toegekend. Het geeft ook een beeld van de veranderingen in de patronen voor steunverlening aan de landbouw en visserij, spoorwegen, de be- en verwerkende industrie, kolenindustrie en ijzer- en staalindustrie. Voorts werd een uitsplitsing gegeven van de steun aan de be- en verwerkende industrie en de dienstensector, alsmede van de steun voor bepaalde horizontale doelstellingen.

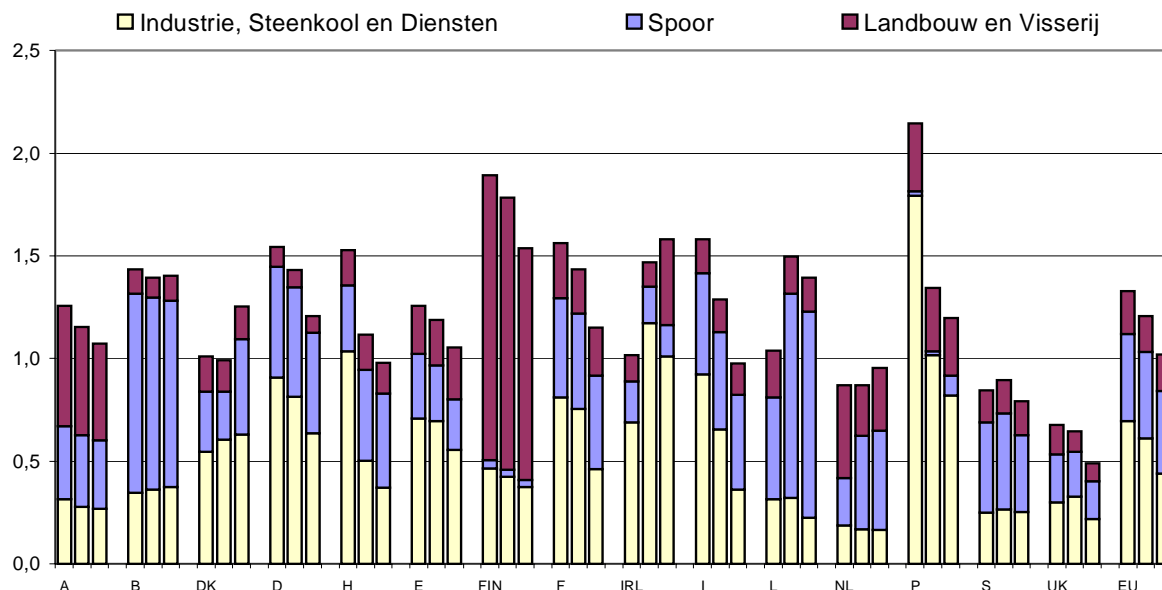
3.1. De Stockholmindicator - Vooruitgang in de goede richting

De omvang van de totale overheidssteun, uitgedrukt als percentage van het BBP, is in de EU de laatste jaren gedaald - na de piek in 1993. Volgens de recentste gegevens bedraagt het steunpeil in de EU 1% van het BBP, waarbij er nog enige ruimte kan zijn voor verdere dalingen in de toekomst. De lidstaten hebben in 2001 in Stockholm afgesproken om deze ruimte voor verdere dalingen te gebruiken.

Figuur 1: Daling van het totale volume overheidssteun als percentage van BBP in de EU - periode 1990-1999

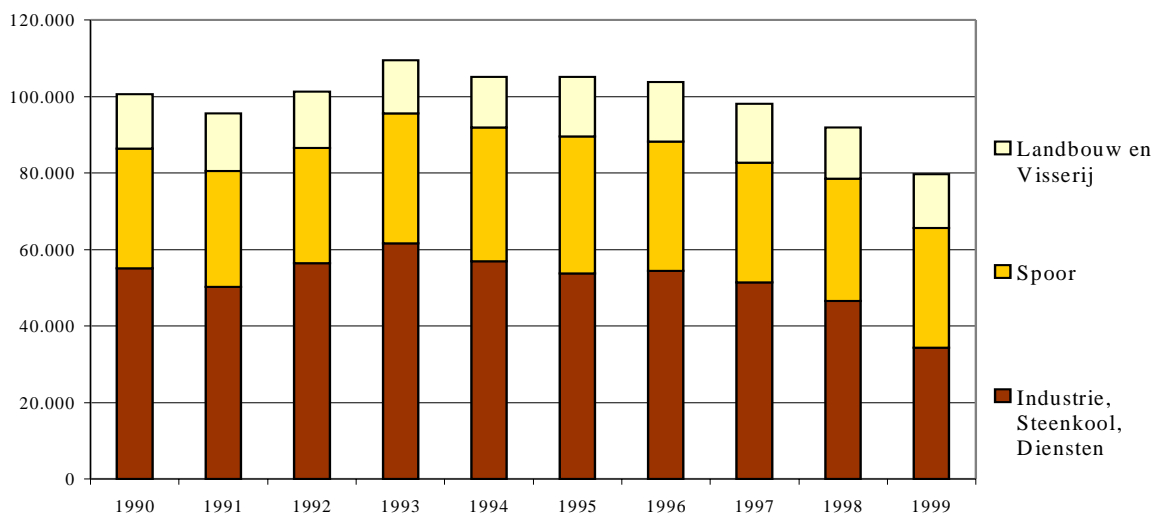
Figuur 2: Overheidssteun, uitgedrukt als percentage van BBP, daalt in meeste lidstaten in periode 1997-1999

Tussen 1997 en 1999 is de totale steun, uitgedrukt als percentage van het BBP, in de meeste lidstaten afgenomen. Enkel in Denemarken, Ierland en Nederland vielen er lichte stijgingen waar te nemen.

Figuur 3: Sinds 1993 aanhoudende stijging steun be- en verwerkende industrie, kolenindustrie en ijzer- en staalindustrie

Uitgedrukt in miljoen EUR (constante waarde 1998) zijn de absolute bedragen van de in de EU toegekende steun sinds de piek in 1993 met ruim 20% gedaald. Deze daling is des te belangrijker wanneer men bedenkt dat sinds 1995 de Unie uit vijftien lidstaten bestaat. De belangrijkste daling viel waar te nemen in de omvang van de steun voor de be- en verwerkende industrie, kolenindustrie en dienstensector.

3.2. Aandacht voor be- en verwerkende industrie, kolenindustrie en dienstensector

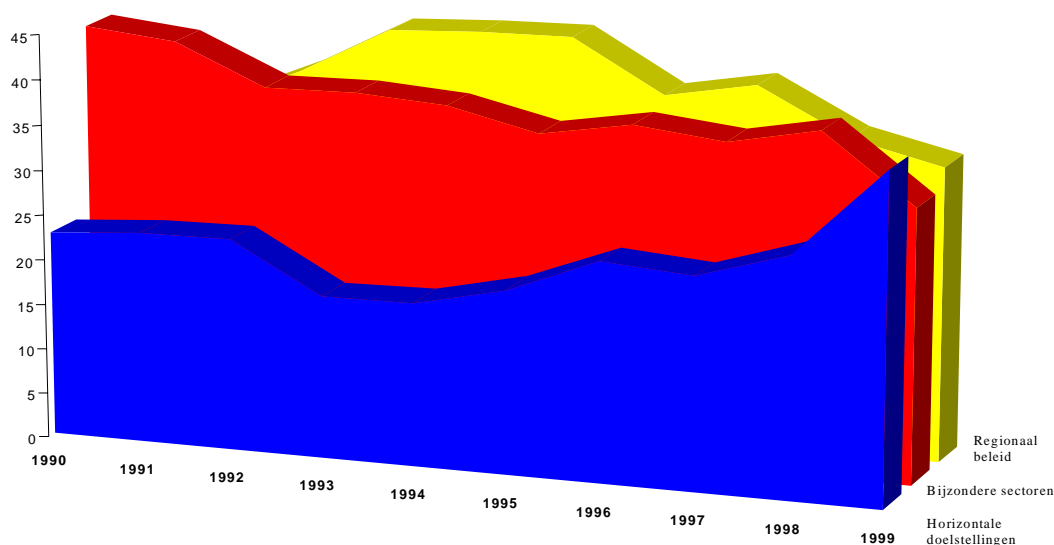
Op de Europese Raad van Lissabon (2000) stemden de lidstaten in met de noodzaak om horizontale doelstellingen van gemeenschappelijk belang aan te pakken - zoals werkgelegenheid, milieu, opleiding of onderzoek en regionale ontwikkeling. Het scorebord zal zich daarom op deze doelstellingen concentreren in het deel dat handelt over de be- en verwerkende industrie, kolenindustrie en dienstensector.

Grote delen van de landbouw- en visserijsector ontvangen van oudsher aanzienlijke steun uit de communautaire begroting. In volgende uitgaven van het scorebord zal daar een afzonderlijke analyse van worden gemaakt.

Overheidssteun voor spoorvervoer wordt gewoonlijk toegekend aan ondernemingen die een openbare-dienstverplichting vervullen. Is steun voor openbare-dienstverplichtingen weliswaar van een andere aard, toch is - volgens recente arresten van het Hof - ook hier sprake van overheidssteun. Een analyse van de steun voor deze sector zal voor de toekomst worden overwogen.

Steun aan de Landbouw en Visserij en aan het Spoorvervoer zijn daarom in dit hoofdstuk niet inbegrepen

Figuur 4: Aandeel steun voor horizontale en regionale doelstellingen en voor specifieke sectoren als percentage van de totale steun in de EU - steun voor landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend

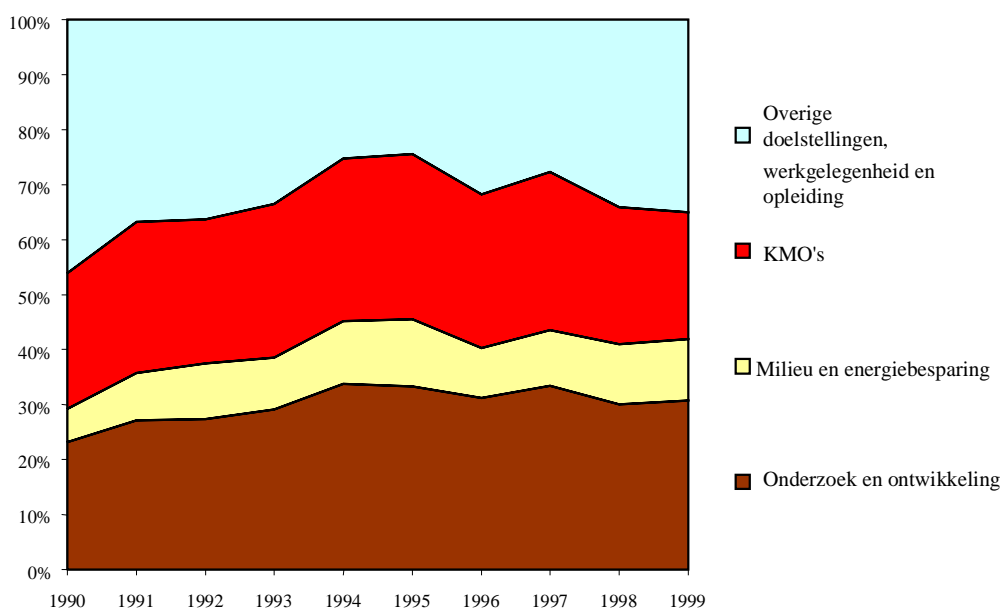

Uit figuur 4 blijkt een geleidelijke verschuiving van het steunpeil - weg van steun voor specifieke sectoren uit de be- en verwerkende industrie, de kolenindustrie en ijzer- en staalindustrie - naar horizontale steun. Bovendien ging de scherpe daling in 1999 van het aandeel van sectorale steun voor bijzondere sectoren - in hoofdzaak ijzer- en staalindustrie, scheepsbouw, bepaalde andere be- en verwerkende industrieën, steenkool, luchtvaart, toerisme, financiële diensten, media en cultuur - gepaard met een belangrijke stijging van het aandeel van steun voor horizontale doelstellingen - onderzoek en ontwikkeling, milieubescherming en energiebesparing, kleine en middelgrote ondernemingen, werkgelegenheid en opleiding.

3.3. Geleidelijke verschuivingen in het patroon van steun voor horizontale doelstellingen

Van de meeste soorten horizontale steun wordt aangenomen dat zij het potentieel in zich dragen voordelen op te leveren die groter zijn dan de kostprijs ervan, gerekend in de vorm van het loutere steunbedrag. Strikt genomen, is ook reddings- en herstructureringssteun een vorm van horizontale steun, omdat hij niet per se beperkt is tot een bepaalde economische activiteit of geografische regio. Niettemin is bij dit soort steun het risico op een versterking van de mededinging groter dan bij andere vormen van horizontale steun; daarom wordt hij hier ook afzonderlijk besproken.

Figuur 5: Geleidelijke verschuivingen in het patroon van horizontale steun in de Europese Unie sinds 1990

In bijna een decennium is het aandeel van onderzoek- en ontwikkelingssteun - en in mindere mate, steun voor milieubescherming en energiebesparing - toegenomen in relatief belang, terwijl het aandeel van steun voor kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) stabiel bleef.

4. FORUM VOOR LIDSTATEN

4.1. Informatie van de lidstaten over overheidssteun

Een van de belangrijke elementen van een *peer review* die de Commissie met dit scorebord wil aanmoedigen, is de uitwisseling van informatie tussen de lidstaten over diverse aspecten van hun respectieve beleid inzake overheidssteun en mededinging. Daarom is het scorebord zo opgevat dat het links bevat naar relevante internetsites die worden beheerd door of namens de lidstaten. Op die manier kan informatie die lidstaten aan het publiek verstrekken over hun beleid inzake overheidssteun, nog scherper worden geprofileerd.

Geleidelijk aan zal iedere lidstaat verdere informatie geven over internetsites waar informatie te vinden is over nationale activiteiten op het gebied van de mededinging.

Momenteel bieden onderstaande adressen toegang tot informatie en verslagen over overheidssteun, subsidies en mededingingsvraagstukken zoals die gepubliceerd zijn door het Duitse Bundesministerium der Finanzen (Federaal Ministerie voor Financiën), het Italiaanse Ministero delle Attività Produttive (Ministerie van Productieve Activiteiten) en het Department of Trade and Industry (DTI) (Ministerie van Handel en Industrie) in het Verenigd Koninkrijk.

- <http://dip.bundestag.de/btd/14/015/1401500.pdf>
- <http://www.minindustria.it/dgcii/Relazione/relazione.htm>
- <http://www.dti.gov.uk/opportunityforall/indicators2/index.htm>

4.2. Visie van de lidstaten op de toekomstige ontwikkeling van het nationale beleid inzake overheidssteun

Om informatie over activiteiten in de lidstaten een aanvullende dimensie te geven zullen de lidstaten nadere gegevens meedelen over officiële informatiebronnen waar aanwijzingen te vinden zijn over huidige opvattingen aangaande de ontwikkeling van het nationale beleid inzake overheidssteun. In dit verband kunnen documenten over de budgettaire planning van de lidstaten meestal een eerste indruk geven van de toekomstige ontwikkeling inzake het beleid op het gebied van overheidssteun.

Het Verenigd Koninkrijk heeft de volgende webadressen meegedeeld:

<http://www.dti.gov.uk/europe/stateaid/index.htm>

Op dit adres vindt men van het Department of Trade and Industry afkomstige informatie omtrent overheidssteun.

http://www.hm-treasury.gov.uk/docs/2001/enterprise_1806.html

Dit adres bevat een link naar een gemeenschappelijk document van HM Treasury/DTI (het Departement Begroting/DTI) waarin vooral de hervorming van het mededingingsstelsel in het Verenigd Koninkrijk behandeld wordt. Voorts worden er ook verbanden gelegd met de ontwikkelingen inzake mededinging in de EU, mét onder meer opmerkingen betreffende overheidssteun.

Voor Duitsland is de budgettaire planning voor de periode 2001-2005 te vinden op:

<http://www.bundesfinanzministerium.de/fach/abteilungen/bundhaus/bhh2002.pdf> (zie blz. 10 van dit document).

Voor Finland wordt de Wet van 1998 aangaande steun aan handelsondernemingen (Algemene Voorwaarden) als voorbeeld aangegeven. Volgens deze Wet dient ondernemingssteun (met uitzondering van landbouw en visserij) hoofdzakelijk toegekend met het oog op het corrigeren van marktgebreken. Tevens bepaalt de Wet dat steunregelingen zodanig dienen opgesteld te worden dat ze een minimale verstoring van de mededinging tot gevolg hebben. Een ander centraal gegeven is het feit dat de Wet de autoriteiten verplicht de resultaten van de steunregelingen te evalueren in het licht van hun doelstellingen om na te gaan of de steun noodzakelijk is en welke regelingen verder dienen ontwikkeld te worden.

In het kader van het Scorebord zullen de contactgegevens van alle instellingen bevoegd met de supervisie en het verlenen van Overheidssteun, evenals informatie over nationale projecten, in de toekomst beschikbaar gesteld worden.

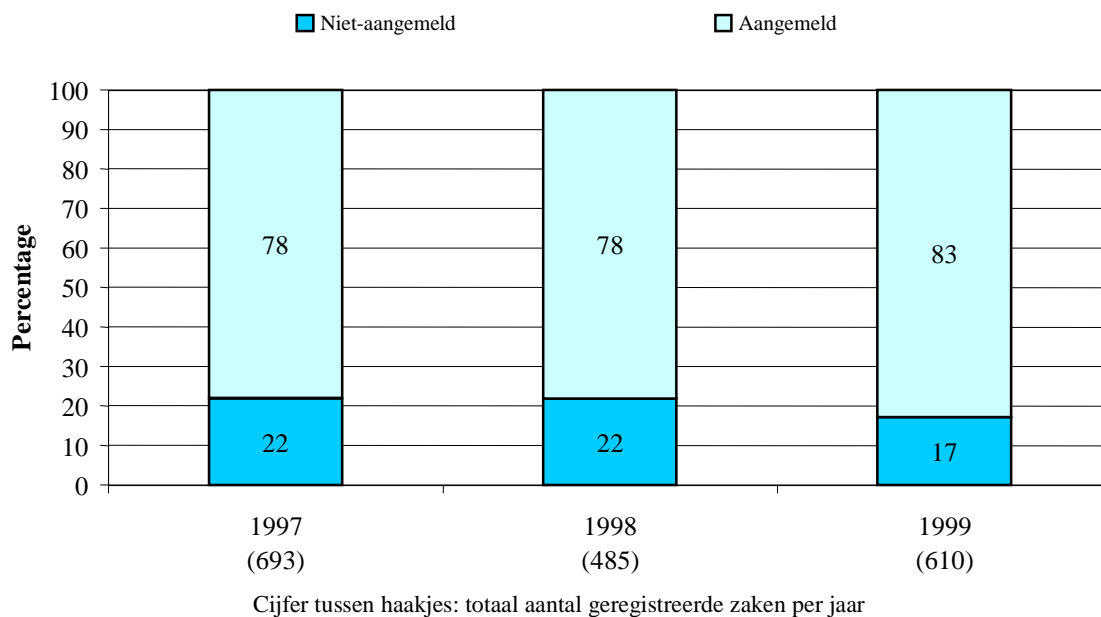
5. NALEVING VAN DE PROCEDURES IN DE EUROPESE UNIE

5.1. Naleving van de procedures

Aan de hand van een formele en transparante procedure oefent de Commissie toezicht uit op de steunverlening door de lidstaten - Verordening nr. 659/1999 van de Raad. In het onderstaande worden drie indicatoren gebruikt om aan te geven in hoeverre lidstaten de procedures inzake toezicht op overheidssteun naleven (voor nadere gegevens, zie de technische bijlage).

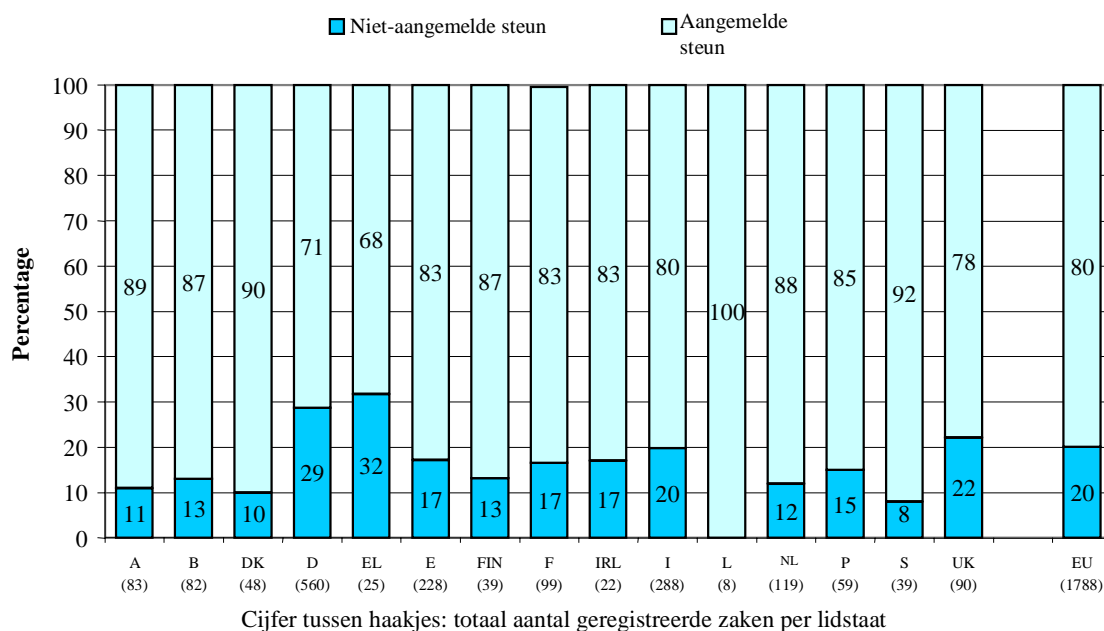
Van figuur 6 valt af te lezen in hoeveel van de onderzochte steunzaken - in strijd met de procedureregels - niet de lidstaat, maar de Commissie het initiatief moest nemen om de controleprocedure in te leiden, omdat zij weet had gekregen van de steun, bijvoorbeeld na een klacht. Het aandeel van de zgn. niet-aangemelde steun in het totale aantal geregistreerde steunzaken wijst er op dat de correcte interpretatie van het begrip 'overheidssteun' kan verschillen en dat zaken ook qua complexiteit kunnen verschillen. Het kan echter ook wijzen op administratieve moeilijkheden die de lidstaten ondervinden bij de toepassing van de regels inzake overheidssteun.

Figuur 6: Onderzochte, maar niet bij de Commissie aangemelde steunzaken als percentage van het aantal geregistreerde zaken - periode 1997-1999

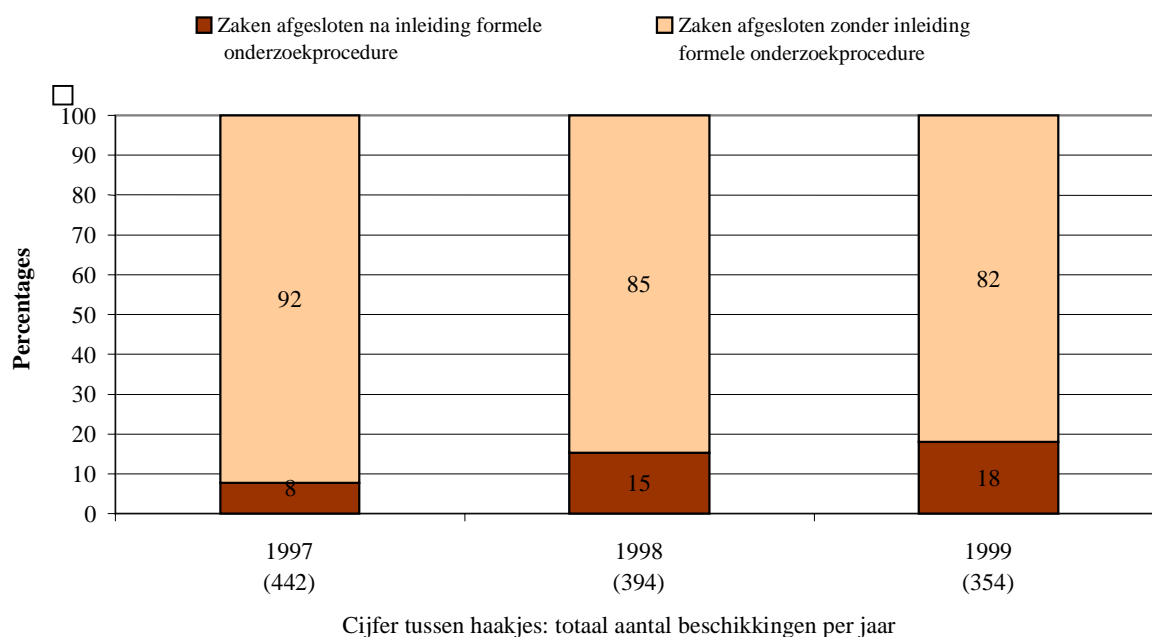
In de onderstaande figuur wordt deze informatie uitgesplitst per lidstaat.

Figuur 7: Niet bij de Commissie aangemelde steun als percentage van het aantal geregistreerde zaken (periode 1997-1999) - uitsplitsing per lidstaat

In Duitsland, Griekenland, Italië en het Verenigd Koninkrijk is het aandeel van niet-aangemelde zaken gelijk aan of groter dan het EU-gemiddelde.

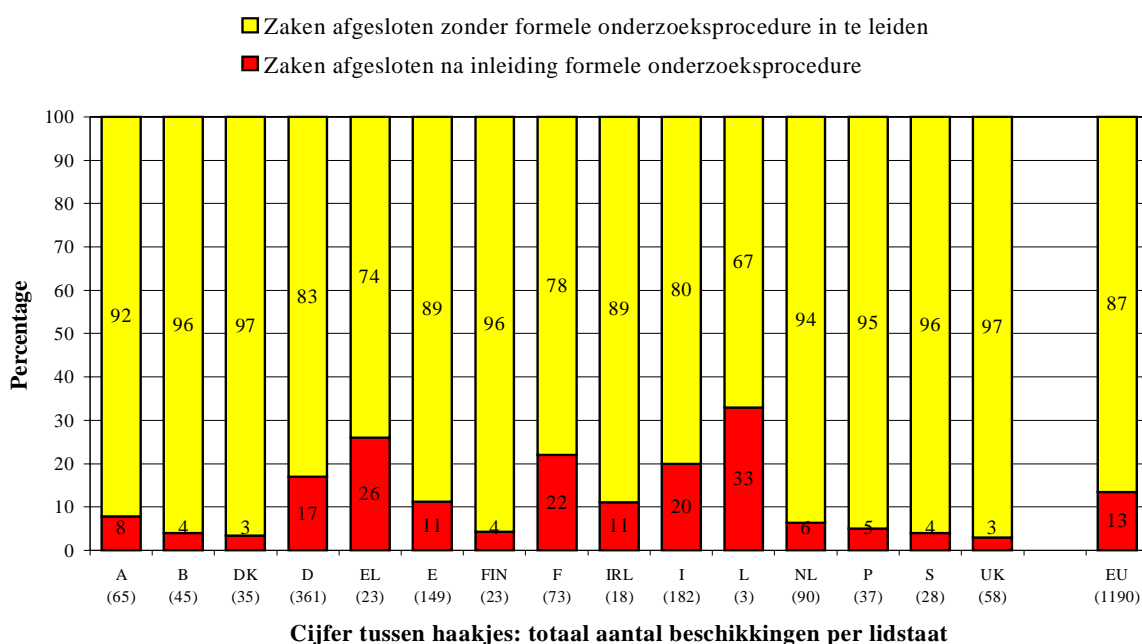
Figuur 8: Aandeel zaken, afgesloten na inleiding formele onderzoeksprocedure - periode 1997-1999

Wanneer de Commissie betwijfelt dat bepaalde steunmaatregelen voldoen aan de regels inzake overheidssteun, voert zij een formeel onderzoek uit. Tijdens dit onderzoek wordt belanghebbende derden en de betrokken lidstaat verzocht hun opmerkingen kenbaar te maken. In het merendeel van de zaken heeft de Commissie evenwel geen twijfel bij de verenigbaarheid met de regels inzake overheidssteun en geeft zij de lidstaten toestemming die steun toe te kennen, zonder dat een formele onderzoeksprocedure wordt gevoerd. De Commissie leidt deze procedure enkel in wanneer er twijfel bestaat. In figuur 8 wordt het aandeel van deze twijfelgevallen gegeven - dus die gevallen waarin er een besluit komt na een formele onderzoeksprocedure - uitgedrukt als percentage van alle eindbeschikkingen die tussen 1 januari 1997 en 31 december 1999 zijn gegeven. Uit figuur 8 valt ook af te lezen dat het aantal beschikkingen dat de Commissie in steunzaken gaf, tussen 1997 en 1999 weliswaar is afgenomen, maar dat het reële aantal formele onderzoeken in die periode gestaag is blijven stijgen, hetgeen dus wijst op een toenemend aantal complexe zaken.

In de volgende figuur wordt bovenstaande informatie uitgesplitst per lidstaat.

Figuur 9: Aandeel zaken, afgesloten na de inleiding van de formele onderzoeksprocedure in de periode 1997-1999 - uitgesplitst per lidstaat

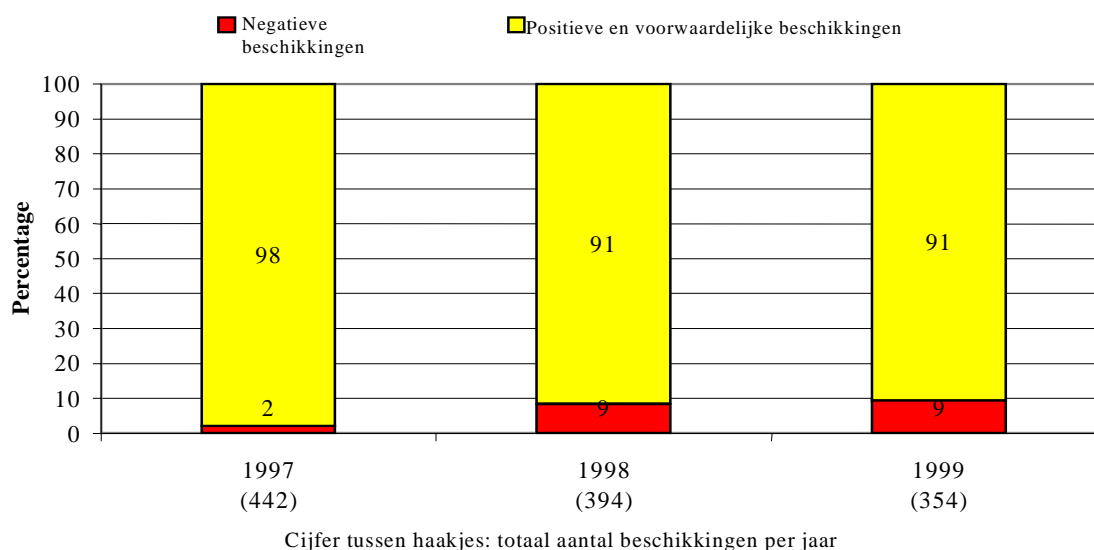
Het aandeel van in steunzaken gegeven beschikkingen die er pas na een formele onderzoeksprocedure kwamen, ligt boven het EU-gemiddelde in Duitsland, Griekenland, Frankrijk, Italië en Luxemburg.

Wanneer de Commissie aan het eind van de formele onderzoeksprocedure tot de bevinding komt dat de onderzochte steun onverenigbaar is met de regels inzake overheidssteun - en dus onverenigbaar is met de gemeenschappelijke markt - geeft zij een negatieve beschikking.

In onderstaande figuur 10 wordt voor de door de Commissie onderzochte zaken de verhouding gegeven tussen onverenigbare en verenigbare steunzaken. Het totale aantal beschikkingen dat tussen 1 januari 1997 en 31 december 1999 werd gegeven, wordt verder uitgesplitst in negatieve en positieve eindbeschikkingen; aan sommige positieve eindbeschikkingen zijn wel bepaalde voorwaarden verbonden. Het aandeel van deze

voorwaardelijke eindbeschikkingen in het totale aantal beschikkingen bedroeg in deze periode niet meer dan 2%.

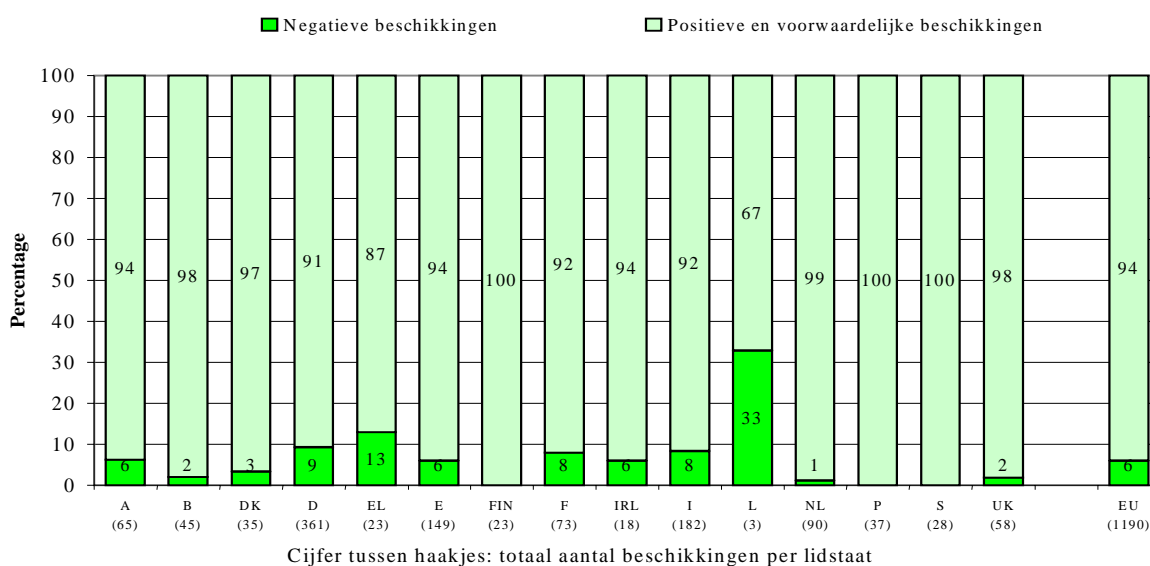
Figuur 10: Verenigbaarheidsindicator voor de EU - periode 1997-1999

In 1997 gaf de Commissie vier voorwaardelijke beschikkingen in zaken uit Duitsland, Italië en Frankrijk. In 1998 werden acht dergelijke beschikkingen gegeven in zaken uit Oostenrijk, Duitsland, Italië en Frankrijk, terwijl in 1999 nog eens drie voorwaardelijke beschikkingen zijn gegeven in zaken uit Duitsland, Italië en Nederland.

In de onderstaande figuur wordt deze informatie uitgesplitst per lidstaat.

Figuur 11: Verenigbaarheidsindicator voor de periode 1997-1999 - uitgesplitst per lidstaat

Het aantal negatieve eindbeschikkingen ligt voor Duitsland, Griekenland, Frankrijk, Italië en Luxemburg boven het EU-gemiddelde.

5.2. Terugvordering overheidssteun

Komt de Commissie eenmaal tot de bevinding dat bepaalde steun onverenigbaar is met het EG-Verdrag, dan geeft zij een negatieve beschikking en gelast zij - in de regel - de betrokken lidstaat de steun van de begunstigde terug te vorderen voorzover de steun al is toegekend.

In onderstaande tabel wordt voor de afgelopen tien jaar het aantal beschikkingen gegeven waarbij de Commissie de terugvordering van steun gelastte, uitgesplitst naar de verschillende economische sectoren - met uitzondering van landbouw en visserij.

Tabel 1: Terugvorderingsbeschikkingen uit de periode 1990-1999 voor de verschillende economische sectoren - met uitzondering van landbouw en visserij

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Be- en verwerkende industrie en Diensten	5	4	5	3	1	6	13	10	26	24
Transport	-	-	-	1	1	2	1	2	1	-
Totaal	5	4	5	4	2	8	14	12	27	24

In de onderstaande tabel wordt voor diezelfde sectoren het aantal zaken gegeven waarin het bevel tot terugvordering nog wacht op uitvoering (stand eind 2000). Deze tabel geeft ook het aantal zaken met een bevel tot terugvordering, maar waarin juridische procedures nog lopen of waarin een faillissementsprocedure loopt.

Tabel 2: Uitstaande bevelen tot terugvordering per 31.12.2000 voor de verschillende economische sectoren - met uitzondering van landbouw en visserij

In uitvoering	Onderdeel faillissements-procedure	Zaak aanhangig voor nationale rechtbank	Zaak aanhangig voor Europese rechtbank	Totaal aantal uitstaande bevelen tot terugvordering
31	11	5	20	67

6. DOELSTELLINGEN OVERHEIDSSTEUN

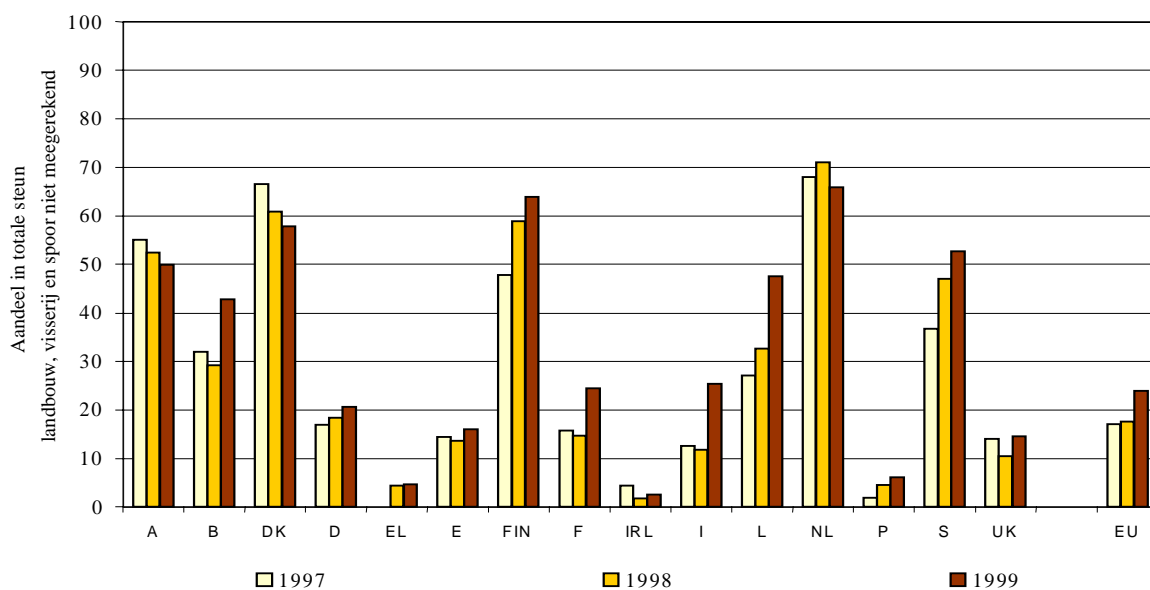
Dit hoofdstuk behandelt de doelstellingen van Overheidssteun met uitzondering van steun verleend aan de landbouw, de visserij en het spoorvervoer.

6.1. Horizontale steun

Horizontale steun - steun dus die niet beperkt is tot specifieke sectoren of geografische regio's - wordt doorgaans als minder concurrentieverstorend beschouwd dan sectorale en ad-hocsteun, zoals reddings- en herstructureringssteun. De mogelijkheid om horizontale steun toe te kennen aan alle sectoren impliceert dat het effect ervan minder selectief is dan bij de overige soorten steun. Het gunstige effect ervan bij het aanpakken van falende marktwerking zal dus waarschijnlijk opwegen tegen de negatieve invloed ervan op de mededinging.

Op de Europese Raad van Lissabon en van Stockholm hebben de lidstaten afgesproken hun steun om te buigen naar horizontale doelstellingen van gemeenschappelijk belang. Onderzoek en ontwikkeling (O&O), milieubescherming en energiebesparing, en steun voor kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) zijn de voornaamste horizontale doelstellingen die met overheidssteun worden nagestreefd. Onderstaande figuur geeft een beeld van de inspanningen van de lidstaten wat betreft steun die wordt toegekend om deze doelstellingen te bereiken. Zolang overheidssteun niet kan worden ingedeeld overeenkomstig de doelstellingen en de uiteindelijke impact ervan, kan hier geen rekening worden gehouden met steun waarmee deze doelstellingen óók worden gesteund, maar die wordt toegekend voor andere hoofddoelstellingen (bv. regionale steun). Toch is er nog steeds een zeer ongelijkmatige verdeling van steun die specifiek op dit soort horizontale doelstellingen is gericht. Bovendien moet in vele lidstaten de in de Stockholm gevraagde koerswijziging een van de prioritaire doelstellingen worden voor het nationale beleid inzake overheidssteun. Niettemin valt er, enige uitzonderingen niet te na gesproken, een duidelijke evolutie waar te nemen in de door de Europese Raad gewenste richting.

Figuur 12: Overheidssteun voor O&O, KMO's, milieubescherming en energiebesparing, als percentage van de totale steun in de periode 1997-1999 - steun voor landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend

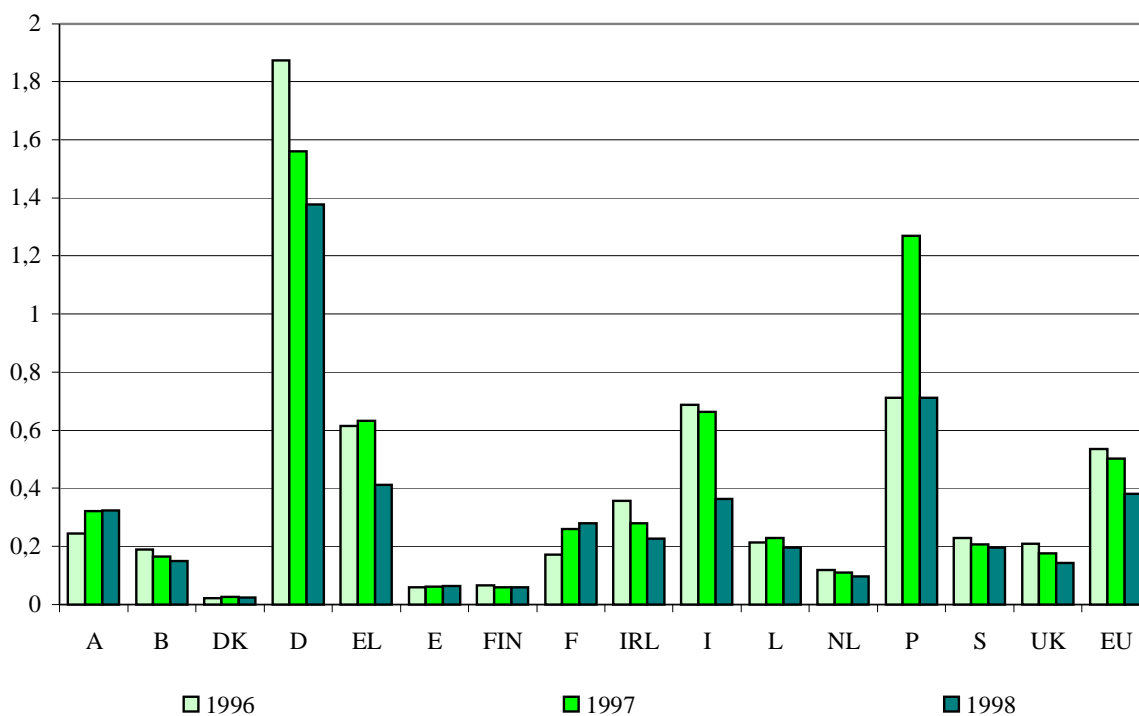

6.2. Regionale steun

Ook regionale steun wordt over het algemeen beschouwd als minder concurrentieverstorend dan sectorale of ad-hocsteun. Deze steun geldt ook als een aanvaardbaar instrument om de cohesie binnen de Europese Unie te versterken. De Raad van Stockholm heeft de lidstaten dan ook gevraagd de overheidssteun om te buigen naar dit soort cohesiedoelstellingen.

Welke de impact is op regionale economieën van het gebruik van overheidssteun om regionale problemen aan te pakken, kan worden geïllustreerd met onderstaande figuur 13. In deze figuur wordt regionale steun weergegeven als percentage van het BBP van steungebieden, met uitzondering van Griekenland, Spanje, Finland, Ierland, Luxemburg en Portugal waar het percentage op het totale BBP betrekking heeft. Benadrukt moet worden dat naast dit soort regionale steun de Gemeenschap ook projecten steunt via cofinanciering met lidstaten. In de onderstaande figuur wordt communautaire financiering evenwel niet meegerekend.

Figuur 13: Gemiddelde regionale steun als percentage van het BBP van steungebieden - periode 1996-1998

Deze figuur geeft niet alleen vrij aanzienlijke verschillen tussen lidstaten te zien, maar blijkt ook dat de lidstaten de omvang van hun regionale steun of handhaven ze die op een betrekkelijk laag doch stabiel niveau. Van de vier "cohesielanden" hebben Spanje en Ierland in 1997 een betrekkelijk laag niveau van overheidssteun, terwijl zowel in Griekenland als in Portugal tussen 1997 en 1998 het peil van de regionale steun snel lijkt af te nemen.

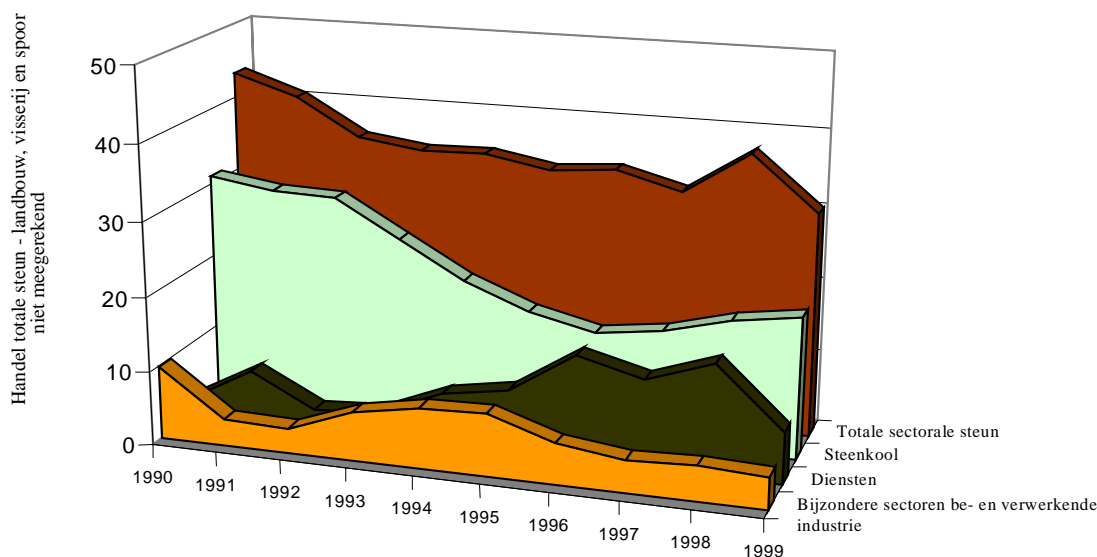
Gegevens over de maximale steunintensiteit toegestaan in elke lidstaat in 1999 is beschikbaar onder:

http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/regional/

6.3. Sectorale steun

Van sectorale steun mag worden aangenomen dat hij de mededinging sterker verstoort dan de horizontale steun die in punt 6.1 ter sprake kwam. Steun voor de kolenindustrie en voor specifieke sectoren uit de be- en verwerkende industrie heeft vooral twee bedoelingen: in achteruitgaande industrieën de sociale gevolgen verzachten van de structurele aanpassingen, of onbillijke prijsconcurrentie verzachten op de wereldmarkt voor scheepsbouw. Daarentegen worden met het overgrote deel van de sectorale steun vooral activiteiten gestimuleerd die voortdurend in belang toenemen (zoals het toerisme), of sectoren die al zijn geliberaliseerd (zoals luchtvaart en financiële diensten). In figuur 14 valt het toenemende, relatieve belang te zien van overheidssteun voor deze sectoren, ten opzichte van de steenkoolindustrie en de be- en verwerkende industrie.

Figuur 14: Aandeel sectorale steun in de totale jaarlijkse overheidssteun in de periode 1990-1999 - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend

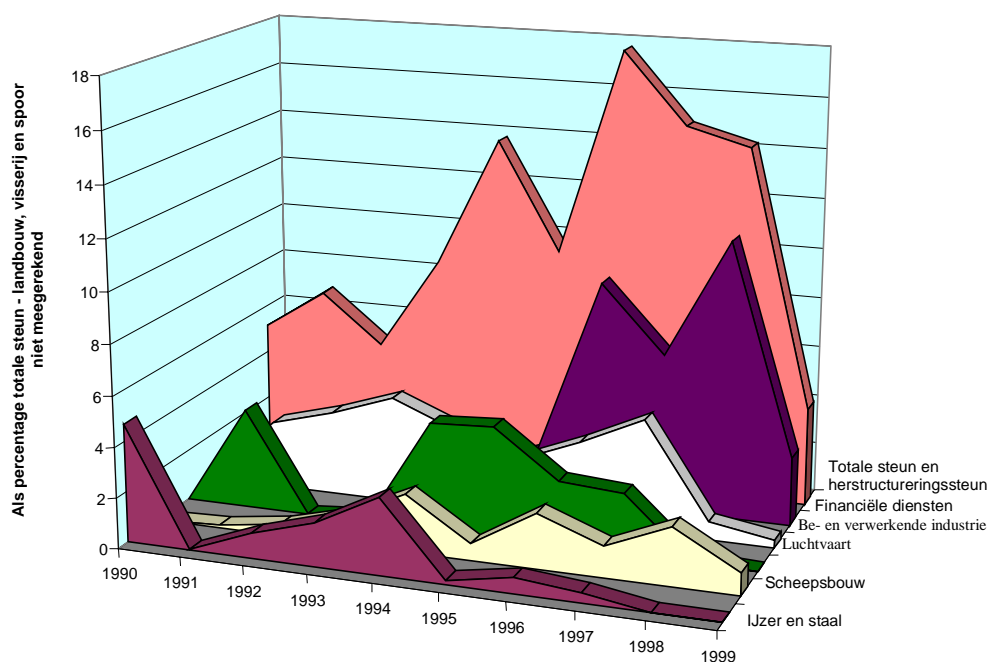
Be- en verwerkende industrie omvat ijzer- en staalindustrie, scheepsbouwsector en de andere be- en verwerkende sectoren. De dienstensector omvat media, cultuur, toerisme, financiële sector en luchtvaart.

6.4. Reddings- en herstructureringssteun

Uit de figuren in de voorgaande punten over horizontale en regionale steun bleek welke verschillen er op het gebied van overheidssteun bestaan tussen de beleidsdoelstellingen van lidstaten op middellange en op lange termijn. Om een volledig beeld te krijgen, moet ook rekening worden gehouden met de overige behoeften van lidstaten, die vaak te vinden zijn bij de redding en herstructurering van armlastige ondernemingen. Het overgrote deel van de reddings- en herstructureringssteun wordt toegekend in de vorm van ad-hocsteun.

Van dit soort steun valt eerder te verwachten dat hij de mededinging verstoort, dan dat bij steun ten behoeve van de voormelde horizontale doelstellingen het geval is. Dergelijke ad-hocsteun zou dus niet mogen worden toegekend om langetermijndoelstellingen op het gebied van overheidssteun te bereiken, maar eerder om tijdelijke en afnemende behoeften te ondervangen.

Figuur 15: Aandeel reddings- en herstructureringssteun in diverse sectoren, uitgedrukt als percentage van de totale jaarlijkse overheidssteun in de periode 1990-1999 - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend

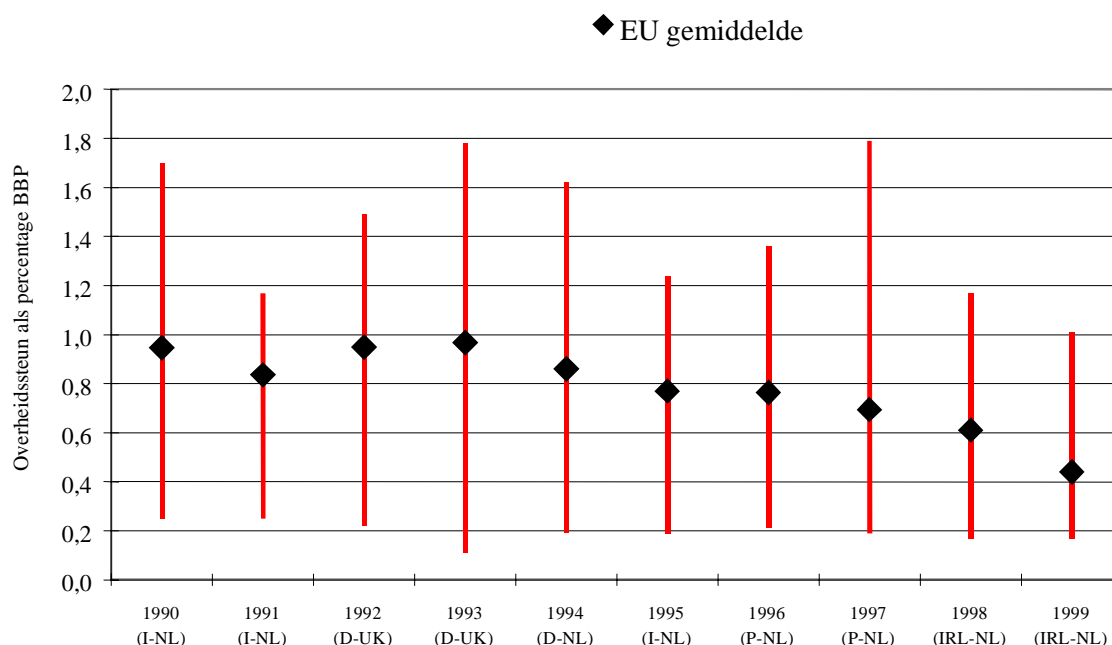
Bovenstaande figuur 15 geeft een beeld van de reddings- en herstructureringssteun die in de periode 1990-1999 in de Europese Unie werd toegekend aan diverse sectoren. Van deze figuur vallen ook de diverse herstructureringscycli af te lezen die het voorbije decennium in de Unie werden doorlopen om in te spelen op de diverse behoeften van die economische sectoren waar herstructurering het meest noodzakelijk was.

7. BELEID INZAKE OVERHEIDSSTEUN OP DE INTERNE MARKT

7.1. Vermindering van de verschillen inzake overheidssteun tussen de lidstaten

Op de Europese Raad van Stockholm werd de lidstaten gevraagd dat ze tegen 2003 een neerwaartse trend in hun overheidssteun ten opzichte van het BBP kunnen aantonen. Deze vraag dient te worden gezien in het kader van de toenadering van het economische beleid binnen de interne markt. Uit onderstaande figuur 16 blijkt dat er de voorbije tien jaar een daling in de EU valt waar te nemen van het totale jaarlijkse volume overheidssteun (uitgedrukt als percentage van het BBP) bestemd voor be- en verwerkende industrie, kolenindustrie en dienstensector. Bovendien toont deze figuur dat er tussen de lidstaten ook opvallende verschillen bestaan op het gebied van overheidssteun - een verschil dus tussen het hoogste en laagste steunvolume, uitgedrukt als aandeel van het BBP.

Figuur 16: Verdeling totale steun in de EU (landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend), uitgedrukt als percentage van het BBP - periode 1990-1999

Uitgedrukt als percentage van het BBP lag in 1990 en 1991 het steunpeil het hoogst in Italië en het laagst in Nederland. In de periode 1992-1994 kende Duitsland - vooral in de nieuwe Duitse deelstaten - betrekkelijk veel steun toe (gerekend als percentage van het BBP), terwijl in het Verenigd Koninkrijk en in Nederland het steunpeil het laagste van de Unie bleef. Sinds 1994 heeft Nederland steeds het laagste volume steun van de Unie toegekend.

7.2. Overheidssteun en coördinatie van het economisch beleid

Bij het toezicht op overheidssteun binnen de EU gaat de aandacht vooral naar door overheidssteun veroorzaakte concurrentiedistorsies die het handelsverkeer tussen lidstaten beïnvloeden. Er zijn echter nog andere redenen waarom toezicht op en beheersing van overheidssteun belangrijk is. Dit houdt verband met de efficiëntie van de productmarkten van de lidstaten en de werking van de Economische en Monetaire Unie (EMU).

Efficiënte productmarkten en de globale richtsnoeren voor het economisch beleid

Overheidssteun verstoort de mededinging en kan, ongeacht de invloed ervan op het handelsverkeer tussen lidstaten, het allocatievermogen van de Europese economie aantasten. Meer bepaald worden zo de economische impulsen veranderd, hetgeen kan resulteren in de ondoeltreffende allocatie van schaarse particuliere middelen aan bedrijfstakken die steun ontvangen - ten detrimente van andere sectoren. Overheidssteun kan ook profiteergedrag stimuleren, ervoor zorgen dat bedrijfstakken de overheid "in de tang nemen", en kan leiden tot immoreel gedrag bij bedrijfstakken in moeilijkheden. Evenals bij de overige overheidsuitgaven, doet ook de financiering van overheidssteun de vraag rijzen van de marginale kosten van overheidsmiddelen, nl. de verminderde efficiëntie ten gevolge van belastingen.

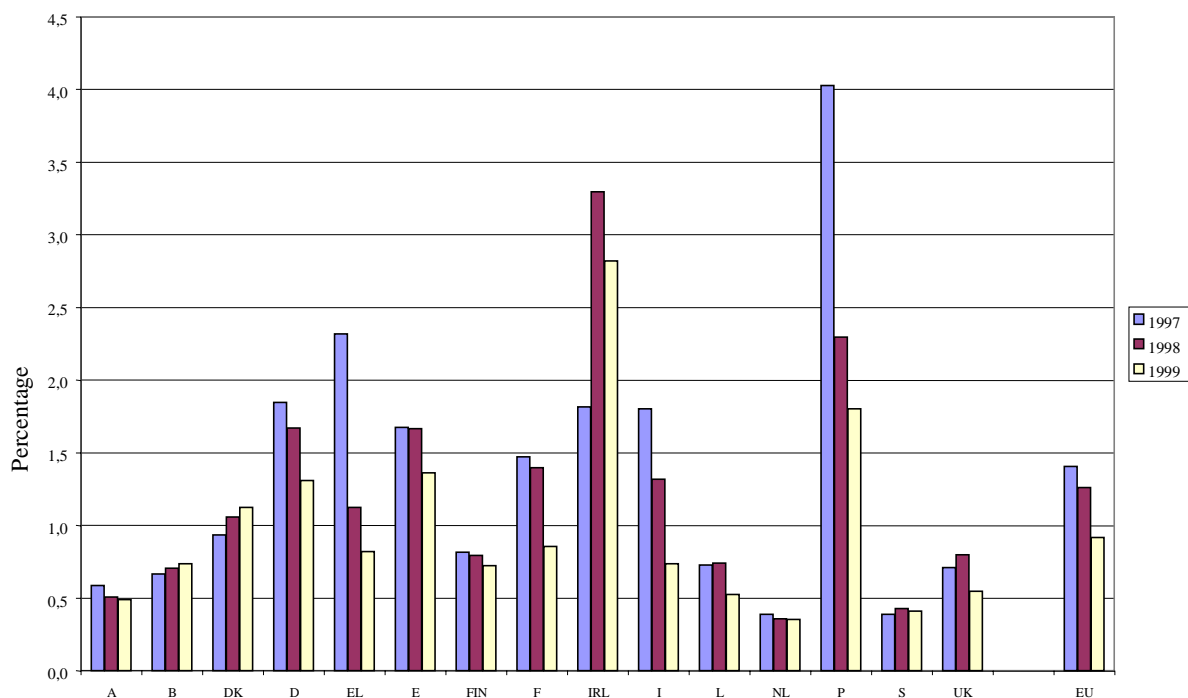
Gezien het effect van overheidssteun op de ondoelmatige werking van productmarkten moet het door de Europese Commissie op overheidssteun uitgeoefende toezicht worden aangevuld met inspanningen vanwege de lidstaten om de nodige zelfbeheersing aan de dag te leggen. Gezien de grensoverschrijdende spill-overeffecten van overheidssteun kan deze zelfbeheersing groter en politiek acceptabeler worden indien de inspanningen van de lidstaten gecoördineerd verlopen. Daarom bevatten de globale richtsnoeren voor het economisch beleid sinds 1999 ook aanbevelingen ten aanzien van overheidssteun.

De globale richtsnoeren vormen de kern van het multilateraal toezicht op het economisch beleid in de EU, en geven lidstaten impulsen op het gebied van structurele hervormingen. De vermindering van de overheidssteun wordt steeds prominenter sinds de Europese Raad van Cardiff in 1998 beklemtoonde dat de mededinging moet worden bevorderd en dat factoren die op productmarkten voor distorsies zorgen, moeten worden teruggedrongen. De Commissie blijft in haar aanbevelingen in de globale richtsnoeren voor 2001 verregaande prioriteit geven aan het in toom houden van overheidssteun, en de lidstaten werd gevraagd het totale niveau van de overheidssteun in verhouding tot het BBP tegen 2003 te verlagen, het accent minder te leggen op ad-hoc- en sectorale steun, en de transparantie van het beleid inzake overheidssteun te verhogen.

Begrotingsdiscipline en de Economische en Monetaire Unie

Ten aanzien van de begrotingen zijn de uitgaven voor overheidssteun in de EU, zoals blijkt uit figuur 17, niet buitensporig groot: in 1999 daalden ze namelijk tot minder dan 1% van de uitgaven van de totale overheid. Niettemin concurreert overheidssteun met vele andere belangrijke activiteiten om de schaarse begrotingsmiddelen. Vanuit het oogpunt van de overheidsfinanciën doet een en ander de vraag rijzen van het bepalen van prioriteiten, gelet op de begrotingsbepalingen die worden opgelegd door hetgeen als een politiek aanvaardbaar belastingpeil geldt en door hetgeen draaglijk is als overheidsschuld.

Figuur 17: Nationale steun (landbouw, visserij en spoorwegen niet meegerekend) in de lidstaten in de periode 1997-1999, uitgedrukt als percentage van de overheidsuitgaven

Meer bepaald wordt in het kader van de Economische en Monetaire Unie van de lidstaten gevraagd dat ze blijk geven van begrotingsdiscipline om een monetair beleid te ondersteunen dat gericht is op het bewaren van prijsstabiliteit. Begrotingsdiscipline voorkomt het risico van spill-overeffecten van een gebrekkig begrotingsbeleid, en stelt lidstaten in staat voldoende manoeuvreerruimte te behouden voor het aanwenden van hun nationale begrotingsbeleid om specifieke nationale situaties op te vangen. Onlangs nog werd het verband gelegd tussen gezonde overheidsfinanciën en de noodzaak voorbereidingen te treffen om de budgettaire gevolgen op te vangen van een verouderende bevolking.

Het Stabieliteit- en Groeipact bevat de basisbeginselen voor het binnen de EMU te voeren begrotingsbeleid. Het legt een omvattende toezichts- en coördinatieprocedure vast als garantie voor duurzame overheidsfinanciën en begrotingsdiscipline in de derde fase van de EMU.

De toekenning van overheidssteun vindt dus plaats in een kader van betrekkelijk nauwe begrotingsmarges, strikte toezichtsmechanismen en toenemende aandacht voor de kwaliteit van overheidsfinanciën. Al deze beperkingen doen de alternatieve kosten van overheidsmiddelen stijgen, omdat binnen de beschikbare uitgaveplafonds overheidssteun nu feller moet concurreren met mogelijke andere bestemmingen van overheidsmiddelen. Lidstaten krijgen dus nog een grotere stimulus om toe te zien op de doelmatigheid van de door hen toegekende overheidssteun.

In de periode 1997-1999 vielen er in België, Denemarken, Ierland en Zweden stijgingen waar te nemen in de overheidssteun, uitgedrukt als percentage van de overheidsuitgaven.

7.3. Overheidssteun en structurele veranderingen

In een veranderende omgeving is de concurrentiepositie van ondernemingen, van bedrijfstakken en landen afhankelijk van hun vermogen om snel in te spelen op nieuwe kansen en uitdagingen: aanpassing, in de vorm van structurele veranderingen, is een uiting van dit concurrentievermogen. De processen van specialisatie per land of regio, van concentratie van de industrie op bepaalde locaties en het veranderende aandeel van bedrijfstakken in de economie worden natuurlijk aangestuurd door de besluiten van individuele ondernemingen en investeerders. De snelheid waarmee die verandering plaatsvindt, is vooral afhankelijk van economische krachten zoals veranderende prijzen van productiefactoren, technologische schokken en veranderende consumentenvoorkeuren. Open en concurrerende markten en een cultuur van actief ondernemerschap kunnen dergelijke veranderingen faciliteren.

De snelheid van structurele veranderingen houdt rechtstreeks verband met productie (BBP) en productiviteitsgroei. In vergelijking met de VSA is Europa trager bij de aanpassing van zijn economie.

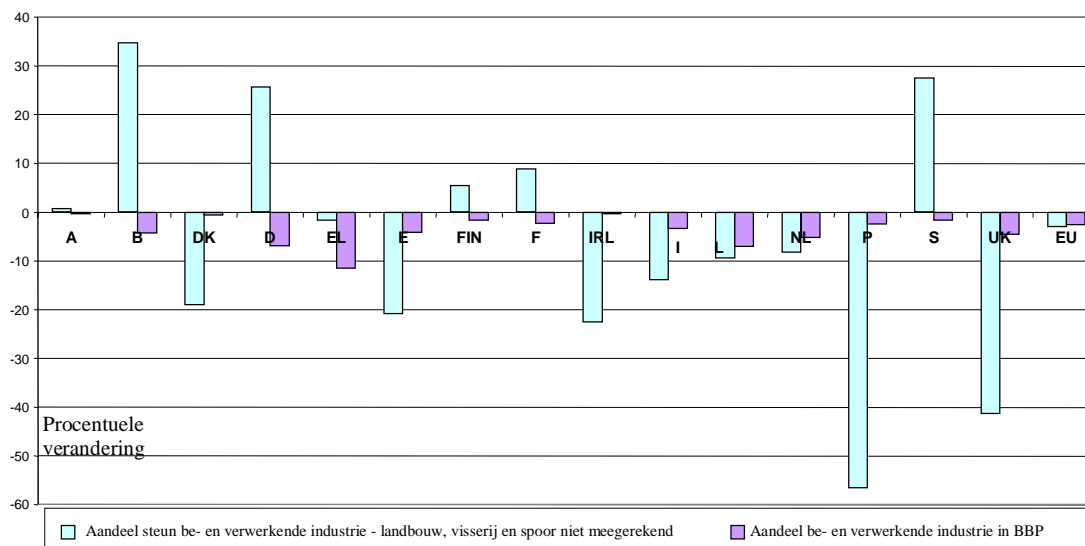
In beginsel zou overheidssteun kunnen werken in het voordeel van structurele veranderingen door een versnelling van de aanpassing van werknemers of technologieoverdrachten. Een van de doelstellingen van het Scorebord is het evalueren van de mate waarin Overheidssteun bijdraagt aan de structurele veranderingen.

Zelfs indien overheidssteun voldoet aan de rechtstreekse doelstellingen in het kader van een regio of land, toch doet hij vragen rijzen ten aanzien van de cohesie. Steun kan immers bijdragen tot het vertragen van de economische convergentie, omdat "voorlopers" waarschijnlijk meer overheidsmiddelen kunnen mobiliseren dan de "volgers".

De gegevens die over het niveau van de ondernemingen beschikbaar zijn, geven geen antwoord op de vraag in hoeverre ondernemingen die herstructureringssteun kregen, succes kenden, hoeveel banen er behouden werden en wat de totale alternatieve kosten waren van dit soort operaties. Gezien deze moeilijkheden is de intrinsieke waarde van herstructureringssteun beperkt en moet er, zo hij al wordt toegekend, nauwgezet toezicht op worden gehouden.

Onderstaande figuur 18 laat voor de periode 1990-1999 het verband zien tussen de verandering in de bijdrage van de be- en verwerkende industrie aan het totale nationale BBP en de veranderingen in het aandeel van steun ten behoeve van de be- en verwerkende industrie in de totale steun (landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend). Deze figuur toont geen enkele correlatie tussen Overheidssteun en structurele veranderingen.

Figuur 18: Verband tussen de procentuele verandering in de bijdrage van de be- en verwerkende industrie aan het totale BBP en veranderingen in het aandeel van steun ten behoeve van de be- en verwerkende industrie in de totale steun (landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend) - periode 1990-1999

* De gegevens voor Oostenrijk, Finland en Zweden betreffen enkel de periode 1995-1999.

In alle lidstaten is de bijdrage van de be- en verwerkende industrie tot het nationale BBP in de beschouwde periode gedaald, terwijl in zes lidstaten (Oostenrijk, België, Duitsland, Finland, Frankrijk en Zweden) het aandeel van steun voor deze sector gestegen is in de totale steun (landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend).

7.4. Overheidssteun en mededinging op de interne markt

Overheidssteun is een krachtig beleidsinstrument dat een belangrijke impact kan hebben op de mededingingsvoorwaarden binnen de interne markt, maar het is zeker niet het enige instrument. De overheid beschikt ook op het gebied van regulering, wetgeving en beleid over instrumenten die een impact hebben op de interne markt.

Voor een volledige beoordeling van de mededingingsvoorwaarden op de interne markt moet ook rekening worden gehouden met de omvang, aard en ontwikkeling van het overheidsingrijpen op andere terreinen. De gunstige effecten van een voortgaande verlaging van uitgaven voor overheidssteun kunnen verdampen indien overheden een ander beleid gaan voeren dat bijvoorbeeld gericht is op het vervangen van protectionistische subsidies door niet-tarifaire drempels of op het versoepelen van de toepassing van de interne-marktrichtlijnen. Daarnaast levert een vermindering van de uitgaven voor overheidssteun ook gunstigere effecten op in het kader van markten die steeds opener, transparanter en concurrerender worden.

Het is moeilijk om alle mogelijke wetgevende, regulerende en beleidsvariabelen waarover de overheid beschikt, bevattelijk te presenteren. Tabel 3 geeft het niveau van Overheidssteun en twee indicatoren voor de openheid van de markt die respectievelijk verband houden met handel en met buitenlandse directe investeringen. Deze zijn niet louter het rechtstreekse resultaat van de werking van het overheidsbeleid. Toch kan een verdere openstelling voor buitenlandse concurrentie een zeer gunstige bijdrage leveren tot het versterken van de concurrentie.

De tabel toont een positieve algemene evolutie van de concurrentievoorwaarden. In de meeste landen gaan de dalingen van overheidssteun gepaard met een grotere openheid van de markt.

Tabel 3: Overheidssteun (Landbouw, Visserij en Spoorwegen niet meegerekend), Openheid van de handel en Buitenlandse directe investeringen uitgedrukt als percentage van het BBP.

	Overheidssteun (% BBP)		Openheid Handel (Uit- en Invoer) (% BBP)		Buitenlandse directe investerings (% BBP)	
	1999		1999		1999	
Oostenrijk	0,27	(5+)	44,09	(6+)	1,1	(11+)
België	0,37	(8-)	100,89	(1+)	12,3	(2+)
Denemarken	0,63	(12-)	37,01	(8-)	1,5	(10+)
Duitsland	0,64	(13+)	28,67	(12+)	2,2	(7+)
Griekenland	0,37	(7+)	20,44	(15+)	0,9	(12-)
Spanje	0,55	(11+)	30,95	(10+)	0,9	(13-)
Finland	0,38	(9+)	35,41	(9+)	2,0	(8+)
Frankrijk	0,46	(10+)	29,35	(11+)	1,5	(9+)
Ierland	1,01	(15+)	84,57	(3+)	8,4	(5+)
Italië	0,36	(6+)	23,21	(14+)	0,6	(14+)
Luxemburg	0,23	(3+)	100,89	(1+)	12,3	(2+)
Nederland	0,17	(1+)	75,42	(4-)	6,5	(6+)
Portugal	0,82	(14+)	48,02	(5+)	0,3	(15-)
Zweden	0,25	(4+)	40,46	(7+)	21,1	(1+)
Verenigd Koninkrijk	0,22	(2+)	24,07	(13-)	9,4	(4+)
EU 15	0,44	+	34	(+)	4,0	(+)

* Overheidssteun (landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend) als % van het BBP

Het cijfer tussen haakjes geeft de relatieve positie aan van iedere lidstaat binnen de groep van de EU-15. Het + (-) teken geeft aan dat de indicator positief (negatief) evolueert. Dit betekent dus dat een + teken in overheidssteun (%BBP) een daling aangeeft. Daarentegen geeft het + teken bij de openheid van de handel en bij de buitenlandse directe investeringen een stijging aan.

Technische bijlage

Alle cijfers in verband met overheidssteun hebben betrekking op gegevens over de tenuitvoerlegging van beschikkingen van de Commissie - niet op zaken waarvan het onderzoek nog loopt en die, zodra er daarin een besluit komt, deze historische gegevens kunnen beïnvloeden. Uitgaven voor overheidssteun worden toegerekend aan het jaar waarin ze plaatsvonden. In gevallen waarbij de uitgaven over een aantal jaren gebeuren, wordt het totale bedrag toegewezen aan ieder jaar waarin uitgaven plaatsvonden.

Figuur 1

Bron: Database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten. Bruto Binnenlands Product tegen marktprijzen, afkomstig uit de Newcronos-database van Eurostat

Opmerkingen Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.
:

Gegevens:

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Totale overheidssteun	100.555	95.479	101.321	109.466	105.085	105.066	103.757	98.133	91.863	79.660
Landbouw en visserij	14.156	14.988	14.709	13.163	13.163	15.467	15.489	15.488	13.328	13.972
Spoorwegen	31.342	30.291	30.248	33.981	34.984	35.752	33.868	31.333	32.018	31.263
Be- en verwerkende industrie, kolen en diensten	55.057	50.200	56.364	61.646	56.937	53.847	54.399	51.313	46.517	34.424
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
BBP	5.815.768	6.004.973	5.939.115	6.375.439	6.613.255	6.990.420	7.121.262	7.383.993	7.610.830	7.817.449

Figuur 2

Bron: Database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten.
Bruto Binnenlands Product tegen marktprijzen, afkomstig uit de Newcronos-database van Eurostat

Opmerkingen: Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens:

Totale overheidssteun

		1997	1998	1999		1997	1998	1999
A	Totale overheidssteun	2.304	2.175	2.061	IRL	722	1.133	1.339
	Landbouw en visserij	1.077	996	905		93	92	354
	Spoorvervoer	649	657	646		142	137	131
	Be- en verwerkende industrie, kolen en diensten	578	522	511		488	904	854
B	Totale overheidssteun	3.122	3.117	3.217	I	16.580	13.700	10.537
	Landbouw en visserij	259	217	278		1.752	1.706	1.675
	Spoorvervoer	2.110	2.093	2.085		5.169	5.035	4.962
	Be- en verwerkende industrie, kolen en diensten	752	807	854		9.659	6.959	3.900
DK	Totale overheidssteun	1.531	1.536	1.975	L	162	245	246
	Landbouw en visserij	261	236	248		35	30	29
	Spoorvervoer	445	362	735		77	163	177
	Be- en verwerkende industrie, kolen en diensten	825	938	992		49	52	40
D	Totale overheidssteun	29.089	27.503	23.555	NL	2.935	3.054	3.489
	Landbouw en visserij	1.839	1.612	1.598		1.531	864	1.121
	Spoorvervoer	10.139	10.262	9.520		772	1.599	1.764
	Be- en verwerkende industrie, kolen en diensten	17.112	15.629	12.436		632	592	604
H	Totale overheidssteun	1.608	1.210	1.096	P	2.054	1.331	1.219
	Landbouw en visserij	181	187	165		318	305	287
	Spoorvervoer	337	478	515		21	20	96
	Be- en verwerkende industrie, kolen en diensten	1.090	544	416		1.716	1.006	836
E	Totale overheidssteun	6.307	6.219	5.734	S	1.739	1.899	1.739
	Landbouw en visserij	1.172	1.151	1.367		321	344	363
	Spoorvervoer	1.577	1.424	1.349		905	996	818
	Be- en verwerkende industrie, kolen en diensten	3.557	3.644	3.017		512	559	559
FIN	Totale overheidssteun	2.074	2.060	1.848	UK	8.291	8.121	6.294
	Landbouw en visserij	1.521	1.530	1.358		1.758	1.265	1.123
	Spoorvervoer	44	41	39		2.867	2.755	2.361
	Be- en verwerkende industrie, kolen en diensten	509	489	451		3.665	4.101	2.810
F	Totale overheidssteun	19.617	18.559	15.311	EU	98.133	91.863	79.660
	Landbouw en visserij	3.369	2.793	3.102		15.488	13.328	13.972
	Spoorvervoer	6.079	5.996	6.065		31.333	32.018	31.263
	Be- en verwerkende industrie, kolen en diensten	10.168	9.770	6.144		51.313	46.517	34.424

BBP-gegevens

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
A						177.523	181.040	183.183	188.452	192.378
B	188.426	192.453	195.883	196.851	202.617	208.403	210.453	217.870	223.749	229.432
DK	125.717	126.725	121.164	125.907	133.841	143.129	146.738	151.336	155.190	157.790
DK	1.514.586	1.700.379	1.728.733	1.731.349	1.776.767	1.843.146	1.857.238	1.883.194	1.921.864	1.951.751
EL	90.998	92.784	87.963	94.128	95.189	99.337	101.680	105.249	108.464	112.108
E	435.363	444.973	437.911	444.705	465.343	471.469	482.968	501.967	523.647	544.715
FIN						99.078	103.053	109.539	115.532	120.177
F	1.136.071	1.148.171	1.132.968	1.145.880	1.173.978	1.217.693	1.231.090	1.254.607	1.293.104	1.330.890
IRL	45.073	46.006	45.407	49.893	53.954	59.519	64.098	70.979	77.052	84.627
I	949.534	961.205	938.191	959.746	980.375	1.017.939	1.029.099	1.047.752	1.063.825	1.078.948
L	11.611	12.150	12.456	13.096	14.125	14.141	14.549	15.606	16.389	17.618
NL	273.336	279.615	274.009	285.740	293.774	315.784	325.377	337.875	351.620	365.215
P	77.999	79.772	80.732	82.839	84.535	89.082	92.260	95.693	99.004	101.879
S						199.773	201.925	205.933	212.003	220.023
UK	1.054.774	1.031.437	1.021.678	1.058.651	1.103.984	1.155.568	1.185.038	1.226.739	1.259.035	1.286.225
EU	5.815.768	6.004.973	5.939.115	6.375.439	6.613.255	6.990.420	7.121.262	7.383.993	7.610.830	7.817.449

Figuur 3

Bron: Gegevens over overheidssteun afkomstig uit de database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten

Opmerkingen: Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens: Zie tabel figuur 1

Figuur 4

Bron: Gegevens over overheidssteun afkomstig uit de database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten

Opmerkingen: Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens:

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Horizontale doelstellingen	12.488	11.773	13.284	11.132	10.358	11.016	13.319	12.161	12.483	12.675
Andere specifieke sectoren	24.071	21.449	21.575	23.707	21.534	19.078	20.229	18.527	17.708	10.484
Regionale steun	18.498	16.978	21.505	26.807	25.045	23.753	20.852	20.625	16.326	11.265
Totaal-landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	55.057	50.200	56.364	61.646	56.937	53.847	54.399	51.313	46.517	34.424

Figuur 5

Bron: Gegevens over overheidssteun afkomstig uit de database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten

Opmerkingen: Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens:

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Onderzoek en ontwikkeling	2.889	3.187	3.636	3.248	3.496	3.672	4.152	4.068	3.750	3.897
Milieu en energiebesparing	768	1.019	1.345	1.038	1.184	1.343	1.222	1.226	1.363	1.418
MKB	3.070	3.239	3.471	3.112	3.057	3.312	3.718	3.495	3.111	2.926
Overige doelstellingen	5.358	3.887	4.232	3.152	1.830	1.080	899	744	1.156	983
Werkgelegenheid en opleiding	403	441	599	582	791	1.609	3.329	2.629	3.102	3.452
Totaal	12.488	11.773	13.284	11.132	10	11.016	13.319	12.161	12.483	12.675

Voor figuren 6 tot 11 gebruikte methode:

De gebruikte methode is als volgt: zaken en beschikkingen in alle sectoren zijn onderzocht, met uitzondering van de sectoren landbouw, visserij, transport en steenkool. Alle eindbeschikkingen, in de zin van de procedureverordening van de Raad 659/99 (PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1), werden meegerekend, met uitzondering van: "dienstige maatregelen", "beroep bij het Hof van Justitie of de Raad", "taalkundige herziening" en "rectificatie van een vorige beschikking". Bij de lidstaten werd gekozen voor een driejaarsperiode voor de lidstaten zodat in het geval van beperkte aantallen bepaalde uitschieters zijn afgevlakt bij de berekening van percentages.

Bron: Mededingingsverslag - edities 1997, 1998 en 1999.

Verhouding niet-aangemelde zaken / aangemelde zaken:

Formule: $(\text{Niet-aangemelde zaken} / \text{alle geregistreerde zaken}) \times 100 = X\%$.

Verhouding inleiding formele onderzoekprocedure / goedkeuring zonder inleiding formele onderzoekprocedure:

Enkel eindbeschikkingen tot afsluiting van zaken binnen de verslagperiode werden in aanmerking genomen voor de onderzoekindicator. Het is mogelijk dat de registratie van de zaak of het besluit om de procedure in te leiden ten aanzien van een geregistreerde zaak, vóór de aangegeven periode hebben plaatsgevonden.

Voor Luxemburg dient op te worden gemerkt dat de Commissie slechts drie eindbeschikkingen gaf ter afsluiting van een formele procedure.

Formule: $(\text{positieve afsluiting procedure} + \text{negatieve afsluiting procedure} + \text{voorwaardelijke afsluiting procedure}) / (\text{alle afgesloten procedures} + \text{goedkeuring zonder inleiding procedure}) \times 100 = X\%$

Voor deze indicator is geen rekening gehouden met besluiten de formele procedure te beëindigen nadat de zaak door de lidstaten was ingetrokken.

Verhouding negatieve / positieve eindbeschikkingen:

In het geval van Luxemburg gaf de Commissie slechts drie eindbeschikkingen ten aanzien van steunmaatregelen.

Formule: $(\text{negatieve afsluiting procedure}) / (\text{alle afgesloten procedures} + \text{goedkeuring zonder inleiding procedure}) \times 100 = X\%$

Voor deze indicator is geen rekening gehouden met besluiten de formele procedure te beëindigen nadat de zaak door de lidstaten was ingetrokken.

Figuur 6

Bron: XXVIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1997)
XXVIIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1998)
XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid (1999)

Opmerkingen: De gegevens over 1999 verschillen van die gepubliceerd in het Mededingingsverslag - editie 1999, omdat 5 in 1999 aangemelde zaken nadien opgesplitst werden in 9 nieuwe zaken. Ook werd in 1999 één als niet-aangemelde steun (NN) geregistreerde zaak nadien opgesplitst, waardoor er 1 nieuwe NN-zaak bijkwam.

Gegevens over bestaande zaken worden enkel ter informatie vermeld. Ze zijn niet in deze figuur vermeld.

Gegevens:

	N (aangemelde steun)	NN (niet-aangemelde steun)	E (bestaande steun)	TOTAAL	NN als % totaal
1997	541	152	2	695	21,9
1998	378	107	5	490	21,8
1999	504	106	6	616	17,2

Figuur 7

Bron: XXVIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1997)
XXVIIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1998)
XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid (1999)

De uitsplitsing per lidstaat is afkomstig uit het door de Commissie bijgehouden register van aanmeldingen.

Opmerkingen: De gegevens over 1999 verschillen van die gepubliceerd in het Mededingingsverslag - editie 1999, omdat 5 in 1999 aangemelde zaken nadien opgesplitst werden in 9 nieuwe zaken. Ook werd in 1999 één als niet-aangemelde steun (NN) geregistreerde zaak nadien opgesplitst, waardoor er 1 nieuwe NN-zaak bijkwam.

Gegevens over bestaande steun worden enkel ter informatie vermeld. Ze zijn niet in deze figuur vermeld.

Gegevens:

		N (aangemelde steun)	NN (niet-aangemelde steun)	E (bestaande steun)	NN als % totaal
AU	1997	27	6	0	18,2
	1998	13	2	0	0,0
	1999	34	1	1	2,8
	Gemiddelde	25	3	0	10,7
B	1997	27	3	0	10,0
	1998	22	2	1	0,0
	1999	22	6	2	20,0
	Gemiddelde	24	4	1	12,9
DK	1997	20	1	0	4,8
	1998	9	4	0	30,8
	1999	14	0	0	0,0
	Gemiddelde	14	2	0	10,4
D	1997	181	75	0	29,3
	1998	94	54	2	36,0
	1999	124	32	0	20,5
	Gemiddelde	133	54	1	28,6
EL	1997	5	6	0	54,5
	1998	7	2	0	22,2
	1999	5	0	0	0,0
	Gemiddelde	6	3	0	32,0
E	1997	53	10	1	15,6
	1998	46	8	0	14,8
	1999	89	22	0	19,8
	Gemiddelde	63	13	0	17,5
FIN	1997	9	0	0	0,0
	1998	11	1	0	8,3
	1999	14	4	0	22,2
	Gemiddelde	11	2	0	12,8
F	1997	27	6	0	18,2
	1998	25	4	0	13,8
	1999	30	7	0	18,9
	Gemiddelde	27	6	0	17,2
IRL	1997	4	2	0	33,3
	1998	6	1	2	11,1
	1999	8	1	0	11,1
	Gemiddelde	6	1	1	16,7
I	1997	91	21	0	18,8
	1998	59	18	0	23,4
	1999	79	20	3	19,6
	Gemiddelde	76	20	1	20,3
L	1997	6	0	0	0,0
	1998	0	0	0	0,0
	1999	2	0	0	0,0
	Gemiddelde	3	0	0	0,0
NL	1997	45	4	0	8,2
	1998	31	2	0	6,1
	1999	29	8	0	21,6
	Gemiddelde	35	5	0	11,8
P	1997	19	3	0	13,6
	1998	22	3	0	12,0
	1999	9	3	0	25,0
	Gemiddelde	17	3	0	15,3
S	1997	13	2	0	13,3
	1998	11	0	0	0,0
	1999	12	1	0	7,7
	Gemiddelde	12	1	0	7,7
UK	1997	15	13	1	44,8
	1998	22	6	0	21,4
	1999	33	1	0	2,9
	Gemiddelde	23	7	0	22,0
EU	1997	541	152	2	21,9
	1998	378	107	5	21,8
	1999	504	106	6	17,2
	Gemiddelde	474	122	4	20,3

Figuur 8

Bronnen: XXVIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1997)

XXVIIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1998)

XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid (1999)

Opmerkingen: Voor deze tabel werd geen rekening gehouden met volgende soorten beschikkingen, als omschreven in de procedureverordening 659/99 (PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1):

- Beschikkingen met het bevel tot het verstrekken van informatie
- Besluiten tot inleiding van de procedure
- Besluiten de procedure te beëindigen na intrekking van de aanmelding
- Dienstige maatregelen ter aanpassing van bestaande steunmaatregelen
- Zaken die zijn doorverwezen naar het Hof van Justitie of de Raad.

Gegevens:

	Goedkeuring geen bezwaar	Procedure afgesloten met:			Totaal aantal beschik- kingen	Eindbeschikkingen als % totaal	Negatieve beschikkingen als % totaal
		Positieve beschikking	Voorwaardelijke beschikking	Negatieve beschikking			
1997	407	19	6	10	442	7,9	2,3
1998	334	17	8	35	394	15,2	8,9
1999	290	30	3	31	354	18,1	8,8

Figuur 9

Bron: XXVIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1997)

XXVIIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1998)

XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid (1999)

De uitsplitsing per lidstaat is afkomstig uit het door de Commissie bijgehouden register van aanmeldingen.

Opmerkingen: Voor deze tabel werd geen rekening gehouden met volgende soorten beschikkingen, als omschreven in de procedureverordening 659/99 (PB L 83 van 27.3.1999, blz. 1):

- Beschikkingen met het bevel tot het verstrekken van informatie
- Besluiten tot inleiding van de procedure
- Besluiten de procedure te beëindigen na intrekking van de aanmelding
- Dienstige maatregelen ter aanpassing van bestaande steunmaatregelen
- Zaken die zijn doorverwezen naar het Hof van Justitie of de Raad.

Gegevens:

		Goedkeuring geen bezwaar	Procedure afgesloten met:			Eindbe- schikkingen als % totaal	Negatieve be- schikkingen als % totaal
			Positieve beschikking	Voorwaardelijke beschikking	Negatieve beschikking		
AU	1997	28	0	0	1	3,4	3,4
	1998	18	0	1	3	18,2	13,6
	1999	14	0	0	0	0,0	0,0
	Gemiddelde	20,0	0,0	0,3	1,3	7,7	6,2
B	1997	12	0	0	0	0,0	0,0
	1998	20	0	0	1	4,8	4,8
	1999	11	1	0	0	8,3	0,0
	Gemiddelde	14,3	0,3	0,0	0,3	4,4	2,2
DK	1997	18	0	0	1	5,3	5,3
	1998	10	0	0	0	0,0	0,0
	1999	6	0	0	0	0,0	0,0
	Gemiddelde	11,3	0,0	0,0	0,3	2,9	2,9
D	1997	144	5	2	4	7,1	2,6
	1998	92	8	1	15	20,7	12,9
	1999	62	13	1	14	31,1	15,6
	Gemiddelde	99,3	8,7	1,3	11,0	17,5	9,1
EL	1997	4	1	0	0	20,0	0,0
	1998	8	1	0	1	20,0	10,0
	1999	5	1	0	2	37,5	25,0
	Gemiddelde	5,7	1,0	0,0	1,0	26,1	13,0
E	1997	39	4	0	1	11,4	2,3
	1998	29	1	0	5	17,1	14,3
	1999	65	2	0	3	7,1	4,3
	Gemiddelde	44,3	2,3	0,0	3,0	10,7	6,0
FIN	1997	8	0	0	0	0,0	0,0
	1998	7	0	0	0	0,0	0,0
	1999	7	1	0	0	12,5	0,0
	Gemiddelde	7,3	0,3	0,0	0,0	4,3	0,0
F	1997	27	2	2	1	15,6	3,1
	1998	17	2	2	2	26,1	8,7
	1999	13	2	0	3	27,8	16,7
	Gemiddelde	19,0	2,0	1,3	2,0	21,9	8,2
IRL	1997	3	0	0	0	0,0	0,0
	1998	2	0	0	1	33,3	33,3
	1999	11	1	0	0	8,3	0,0
	Gemiddelde	5,3	0,3	0,0	0,3	11,1	5,6
I	1997	47	5	2	2	16,1	3,6
	1998	49	2	4	5	18,3	8,3
	1999	50	7	1	8	24,2	12,1
	Gemiddelde	48,7	4,7	2,3	5,0	19,8	8,2
L	1997	1	0	0	0	0,0	0,0
	1998	1	0	0	1	50,0	50,0
	1999	0	0	0	0	0,0	0,0
	Gemiddelde	0,7	0,0	0,0	0,3	33,3	33,3
NL	1997	33	1	0	0	2,9	0,0
	1998	35	1	0	1	5,4	2,7
	1999	17	1	1	0	10,5	0,0
	Gemiddelde	28,3	1,0	0,3	0,3	5,6	1,1
P	1997	14	1	0	0	6,7	0,0
	1998	14	1	0	0	6,7	0,0
	1999	7	0	0	0	0,0	0,0
	Gemiddelde	11,7	0,7	0,0	0,0	5,4	0,0
S	1997	6	0	0	0	0,0	0,0
	1998	13	1	0	0	7,1	0,0
	1999	8	0	0	0	0,0	0,0
	Gemiddelde	9,0	0,3	0,0	0,0	3,6	0,0
UK	1997	23	0	0	0	0,0	0,0
	1998	19	0	0	0	0,0	0,0
	1999	14	1	0	1	12,5	6,3
	Gemiddelde	18,7	0,3	0,0	0,3	3,4	1,7
EU	1997	407	19	6	10	7,9	2,3
	1998	334	17	8	35	15,2	8,9
	1999	290	30	3	31	18,1	8,8
	Gemiddelde	343,7	22,0	5,7	25,3	13,4	6,4

Figuur 10

- Bron:** XXVIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1997)
XXVIIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1998)
XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid (1999)
- Opmerkingen:** Voor deze tabel werd geen rekening gehouden met volgende soorten beschikkingen, als omschreven in de procedureverordening:
- Besluiten tot inleiding van de procedure
 - Besluiten de procedure ter beëindiging na intrekking van de aanmelding
 - Dienstige maatregelen ter aanpassing van bestaande steunmaatregelen
 - Zaken die zijn doorverwezen naar het Hof van Justitie of de Raad.
- Gegevens:** Zie gegevens figuur 8
-

Figuur 11

- Bron:** XXVIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1997)
XXVIIIe Verslag over het mededingingsbeleid (1998)
XXIXe Verslag over het mededingingsbeleid (1999)
- De uitsplitsing per lidstaat is afkomstig uit het door de Commissie bijgehouden register van aanmeldingen.
- Nadere opmerkingen:** Voor deze tabel werd geen rekening gehouden met volgende soorten beschikkingen, als omschreven in de procedureverordening:
- Beschikkingen met het bevel tot het verstrekken van informatie
 - Besluiten tot inleiding van de procedure
 - Besluiten de procedure te beëindigen na intrekking van de aanmelding
 - Dienstige maatregelen ter aanpassing van bestaande steunmaatregelen
 - Zaken die zijn doorverwezen naar het Hof van Justitie of de Raad.
- Gegevens:** Zie gegevens figuur 9
-

Tabell

Bron: DG Concurrentie en DG Transport en Energie

Gegevens:

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Be- en verwerkende industrie	5	4	5	3	1	6	13	10	26	24
Vervoer	0	0	0	1	1	2	1	2	1	0
Totaal	5	4	5	4	2	8	14	12	27	24

Tabel 2

Bron: DG Concurrentie en DG Transport en Energie

Gegevens:

In uitvoering	Onderdeel faillissementsprocedure	Zaak aanhangig bij nationale rechter	Zaak aanhangig bij Europese rechter	Totaal nog hangende zaken
31	11	5	20	67

Figuur 12

Bron: Database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten

Opmerkingen: Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens:

		1997	1998	1999		1997	1998	1999
A	O&O	177	155	146	IRL	14	10	13
	Milieubescherming	50	55	55		0	0	0
	KMO	88	62	53		5	3	4
	Energiebesparing	4	1	2		3	2	5
	Totaal voorgaande	318	274	255		21	16	22
	Totale steun - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	578	522	511		488	904	854
B	O&O	129	99	148	I	340	186	306
	Milieubescherming	2	10	5		11	21	15
	KMO	110	127	213		820	599	647
	Energiebesparing	1	1	0		45	15	21
	Totaal voorgaande	240	236	366		1.216	822	988
	Totale steun - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	752	807	854		9.659	6.959	3.900
DK	O&O	163	166	157	L	3	4	6
	Milieubescherming	223	259	248		2	2	2
	KMO	24	7	8		8	11	11
	Energiebesparing	138	140	162		0	0	0
	Totaal voorgaande	549	571	575		13	17	19
	Totale steun - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	825	938	994		49	52	40
D	O&O	1.206	1.260	1.239	NL	141	152	149
	Milieubescherming	129	142	114		80	93	74
	KMO	1.415	1.328	1.061		21	20	24
	Energiebesparing	153	152	148		187	155	151
	Totaal voorgaande	2.902	2.881	2.563		430	420	398
	Totale steun - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	17.112	15.629	12.436		632	592	604
EL	O&O	0	0	0	P	13	12	12
	Milieubescherming	0	0	2		0	0	0
	KMO	0	23	17		10	26	32
	Energiebesparing	0	0	0		11	8	8
	Totaal voorgaande	0	24	19		33	46	52
	Totale steun - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	1.090	544	416		1.716	1.006	836
E	O&O	234	200	219	S	88	98	81
	Milieubescherming	15	15	19		30	101	148
	KMO	244	257	220		44	41	27
	Energiebesparing	23	25	27		26	23	39
	Totaal voorgaande	516	498	485		188	263	295
	Totale steun - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	3.557	3.644	3.017		512	559	559
FIN	O&O	152	157	166	UK	158	105	97
	Milieubescherming	5	5	7		1	10	9
	KMO	77	72	59		333	296	280
	Energiebesparing	10	54	57		24	22	22
	Totaal voorgaande	243	288	288		516	434	408
	Totale steun - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	509	489	451		3.665	4.101	2.810
F	O&O	1.251	1.145	1.159	EU	4.067	3.750	3.897
	Milieubescherming	31	30	30		580	744	729
	KMO	297	238	270		3.495	3.111	2.925
	Energiebesparing	21	21	48		646	619	689
	Totaal voorgaande	1.600	1.435	1.507		8.788	8.225	8.240
	Totale steun - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	10.168	9.770	6.144		51.313	46.517	34.427

Figuur 13

Bron: Gegevens over overheidssteun afkomstig uit de database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten

Gegevens over het regionale BBP zijn afkomstig uit de Newcronos-database van Eurostat

Opmerkingen: Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens over regionaal BBP gekozen op NUTS 3-niveau. Voor Italië zijn BBP-gegevens enkel beschikbaar op NUTS 2-niveau.

Gegevens:

Regionale overheidssteun

		1996	1997	1998
A	Steun ex art. 87, 3a	31	30	31
	Steun ex art. 87, 3c	93	134	141
	Totaal regionale steun	124	163	172
B	Steun ex art. 87, 3c	258	229	214
DK	Steun ex art. 87, 3c	13	15	15
D	Steun ex art. 87, 3a	8.868	7.165	6.339
	Steun ex art. 87, 3c	742	727	768
	Totaal regionale steun	9.609	7.891	7.107
EL	Steun ex art. 87, 3a	601	677	447
E	Steun ex art. 87, 3a	90	85	88
	Steun ex art. 87, 3c	197	219	239
	Totaal regionale steun	287	303	327
FIN	Steun ex art. 87, 3c	67	63	68
F	Steun ex art. 87, 3a	506	650	847
	Steun ex art. 87, 3c	766	1.300	1.341
	Totaal regionale steun	1.272	1.950	2.188
IRL	Steun ex art. 87, 3a	206	197	175
I	Steun ex art. 87, 3a	6.398	6.548	3.593
	Steun ex art. 87, 3c	127	128	184
	Totaal regionale steun	6.524	6.676	3.778
L	Steun ex art. 87, 3c	31	35	32
NL	Steun ex art. 87, 3c	82	77	71
P	Steun ex art. 87, 3a	633	1.187	706
S	Steun ex art. 87, 3c	208	185	177
UK	Steun ex art. 87, 3a	210	256	253
	Steun ex art. 87, 3c	725	719	595
	Totaal regionale steun	935	976	849
EU	Steun ex art. 87, 3a	17.543	16.794	12.480
	Steun ex art. 87, 3c	3.309	3.832	3.845
	Totaal regionale steun	20.851	20.625	16.325

BBP-gegevens

	1996	1997	1998		1996	1997	1998
A				IRL			
Totaal BBP	182363	181819	188723	Totaal BBP	57514	70581	77052
Waarvan				Waarvan			
Totaal BBP en steungebieden	50755	50832	53119	Totaal BBP en steungebieden	57514	70581	77052
Volledig steungebied ex art. 87, 3a	3907	3879	3995	Volledig steungebied ex art. 87, 3a	11516	13680	14934
Volledig steungebied ex art. 87, 3c	13994	14113	14878	Volledig steungebied ex art. 87, 3c	45998	56901	62118
Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	32855	32840	34247	Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	0	0	0
Overige regio's	131608	130987	135604	Overige regio's	0	0	0
B				I			
Totaal BBP	211910	215305	223569	Totaal BBP	971065	1028273	1063828
Waarvan				Waarvan			
Totaal BBP en steungebieden	137087	138923	144255	Totaal BBP en steungebieden	950092	1006357	1040762
Volledig steungebied ex art. 87, 3a	0	0	0	Volledig steungebied ex art. 87, 3a	209537	223789	231255
Volledig steungebied ex art. 87, 3c	1283	1301	1351	Volledig steungebied ex art. 87, 3c	0	0	0
Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	135804	137622	142904	Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	740555	782569	809508
Overige regio's	74823	76382	79314	Overige regio's	20973	21916	23065
DK				L			
Totaal BBP	144155	148586	155191	Totaal BBP	14339	15409	16389
Waarvan				Waarvan			
Totaal BBP en steungebieden	57681	59352	61801	Totaal BBP en steungebieden	14339	15409	16389
Volledig steungebied ex art. 87, 3a	0	0	0	Volledig steungebied ex art. 87, 3a	0	0	0
Volledig steungebied ex art. 87, 3c	11986	12214	12732	Volledig steungebied ex art. 87, 3c	0	0	0
Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	45695	47138	49069	Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	14339	15409	16389
Overige regio's	86474	89234	93390	Overige regio's	0	0	0
D				NL			
Totaal BBP	1878200	1866496	1921866	Totaal BBP	324479	332654	351621
Waarvan				Waarvan			
Totaal BBP en steungebieden	512915	505883	515934	Totaal BBP en steungebieden	69381	70610	73148
Volledig steungebied ex art. 87, 3a	214792	211985	214826	Volledig steungebied ex art. 87, 3a	0	0	0
Volledig steungebied ex art. 87, 3c	298123	293898	301108	Volledig steungebied ex art. 87, 3c	11029	11180	11740
Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	0	0	0	Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	58352	59430	61408
Overige regio's	1365289	1360615	1405935	Overige regio's	255095	262046	278469
EL				P			
Totaal BBP	97972	107009	108464	Totaal BBP	88828	93568	99124
Waarvan				Waarvan			
Totaal BBP en steungebieden	97973	107010	108465	Totaal BBP en steungebieden	88828	93568	99125
Volledig steungebied ex art. 87, 3a	97973	107010	108465	Volledig steungebied ex art. 87, 3a	51557	54252	57473
Volledig steungebied ex art. 87, 3c	0	0	0	Volledig steungebied ex art. 87, 3c	37271	39317	41651
Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	0	0	0	Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	0	0	0
Overige regio's	0	0	0	Overige regio's	0	0	0
E				S			
Totaal BBP	480535	494672	523646	Totaal BBP	206273	210815	213702
Waarvan				Waarvan			
Totaal BBP en steungebieden	480536	494672	523647	Totaal BBP en steungebieden	90578	89775	90042
Volledig steungebied ex art. 87, 3a	232492	237943	250908	Volledig steungebied ex art. 87, 3a	0	0	0
Volledig steungebied ex art. 87, 3c	40382	41691	44761	Volledig steungebied ex art. 87, 3c	20490	20977	21029
Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	207662	215038	227977	Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	70088	68799	69013
Overige regio's	0	0	0	Overige regio's	115695	121040	123660

FIN				UK			
Totaal BBP	100523	108072	115257	Totaal BBP	929049	1163365	1259035
Waarvan				Waarvan			
Totaal BBP en steungebieden	100523	108072	115256	Totaal BBP en steungebieden	447544	554555	595596
Volledig steungebied ex art. 87, 3a	10294	10946	11485	Volledig steungebied ex art. 87, 3a	57735	71435	76434
Volledig steungebied ex art. 87, 3c	6946	7436	7766	Volledig steungebied ex art. 87, 3c	21164	26639	28223
Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	83284	89690	96005	Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	368645	456482	490939
Overige regio's	0	0	0	Overige regio's	481506	608810	663440
F				EU			
Totaal BBP	1224606	1241129	1293104	Totaal BBP	6911813	7277758	7610570
Waarvan				Waarvan			
Totaal BBP en steungebieden	737398	749570	783455	Totaal BBP en steungebieden	3893143	4115169	4298046
Volledig steungebied ex art. 87, 3a	18120	18306	19137	Volledig steungebied ex art. 87, 3a	907922	953224	988912
Volledig steungebied ex art. 87, 3c	75457	76892	80505	Volledig steungebied ex art. 87, 3c	584122	602558	627862
Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	643820	654372	683814	Gedeeltelijk steungebied ex art. 87, 3c	2401099	2559387	2681273
Overige regio's	487208	491560	509649	Overige regio's	3018670	3162590	3312524

Figuur 14

Bron: Database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten

Opmerkingen: Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens:

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Be- en verwerkende industrie	5.423	1.800	1.875	4.051	4.618	4.529	3.002	2.231	2.195	1.478
Diensten	1.379	3.639	1.596	2.109	3.974	4.553	7.650	6.066	6.921	2.355
Kolen	17.065	14.925	16.620	15.116	11.190	8.772	7.777	7.924	8.262	6.546
Totaal sectorale steun	23.867	20.364	20.090	21.275	19.783	17.854	18.430	16.221	17.378	10.378
Totale steun (landbouw, visserij en spoor niet meegerekend)	55.057	50.200	56.364	61.646	56.937	53.847	54.399	51.313	46.517	34.424

Figuur 15

Bron: Database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten

Opmerkingen: Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens:

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Be- en verwerkende industrie	250	1.348	1.902	2.620	1.843	1.224	1.799	2.301	330	107
Staal	2.573	13	555	1.060	1.722	94	338	208	3	0
Scheepsbouw	0	47	252	674	1.302	360	1.192	635	1.078	303
Luchtvaart	0	1.991	0	113	2.447	2.390	1.404	1.238	42	0
Financiële diensten	0	0	0	806	514	1.002	4.879	3.246	5.150	939
Reddings- en herstructureringssteun - totaal	2.823	3.400	2.709	5.273	7.828	5.070	9.613	7.628	6.604	1.349
Totaal steun - landbouw, visserij en spoor niet meegerekend	55.057	50.200	56.364	61.646	56.937	53.847	54.399	51.313	46.517	34.424

Figuur 16

Bron: Gegevens over overheidssteun (zonder landbouw, visserij en spoorvervoer), afkomstig uit de database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten

Bruto Binnenlands Product tegen marktprijzen, afkomstig uit de Newcronos-database van Eurostat

Opmerkingen: Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens:

Totale overheidssteun - landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
A	-	-	-	-	-	510	515	578	522	511
B	2.601	3.936	1.508	1.602	1.071	1.009	1.079	752	807	854
DK	432	409	441	691	770	734	846	825	938	992
D	17.460	19.391	25.730	30.835	28.838	20.666	19.031	17.112	15.629	12.436
EL	1.520	1.203	1.279	789	907	1.173	1.021	1.090	544	416
E	2.208	1.924	2.388	2.577	2.343	4.201	3.544	3.557	3.644	3.017
FIN	-	-	-	-	-	480	398	509	489	451
F	9.342	7.813	9.538	9.391	7.563	5.945	9.075	10.168	9.770	6.144
IRL	397	263	277	421	349	387	447	488	904	854
I	16.115	11.281	11.674	12.946	10.765	12.659	11.657	9.659	6.959	3.900
L	62	76	78	48	47	48	47	49	52	40
NL	681	687	668	507	549	588	678	632	592	604
P	1.094	466	585	680	1.182	872	1.258	1.716	1.006	836
S	-	-	-	-	-	698	693	512	559	559
UK	3.145	2.751	2.198	1.160	2.553	3.877	4.111	3.665	4.101	2.810
EU	55.057	50.200	56.364	61.646	56.937	53.847	54.399	51.313	46.517	34.424

BBP-gegevens: zie tabel figuur 2

Figuur 17
Bron:

Gegevens over overheidssteun afkomstig uit de database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun in de lidstaten

Uitgaven totale overheid, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1500/2000 van de Commissie met betrekking tot de overheidsuitgaven en -inkomsten (PB L 172 van 10.7.2000) - gegevens afkomstig uit de AMECO-database van het DG Economische en Financiële Zaken.

Opmerkingen:

Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens:

Totale overheidssteun - landbouw, visserij en spoorvervoer niet meegerekend; zie gegevens figuur 16.

Uitgaven totale overheid

	1997	1998	1999
A	98.300	102.311	104.105
B	112.680	113.801	115.741
DK	87.985	88.684	88.305
D	927.396	934.240	948.899
EL	47.041	48.327	50.647
E	212.040	218.655	221.588
FIN	62.266	61.522	62.401
F	689.612	698.613	717.175
IRL	26.829	27.432	30.284
I	536.104	528.576	530.776
L	6.760	7.070	7.529
NL	162.958	165.692	169.871
P	42.613	43.768	46.363
S	131.457	130.762	135.890
UK	515.704	512.962	513.473
EU	3.665.214	3.691.825	3.741.739

Figuur 18

Bron:

De gegevens over algemeen totaal en totale overheidssteun voor be- en verwerkende industrie zijn afkomstig uit de database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun. Voor Oostenrijk, Finland en Zweden worden in figuur 19 enkel de gegevens uit de periode 1995-1999 vergeleken.

De bruto toegevoegde waarde tegen basisprijzen - totale industrie (zonder bouwsector) - als percentage BBP is afkomstig uit de Newcronos-database van Eurostat. In Newcronos niet voorkomende gegevens zijn aangevuld met indicatoren die worden gebruikt in de database van het DG Concurrentie over uitgaven voor overheidssteun. Voor Oostenrijk, Finland en Zweden worden in figuur 20 enkel de gegevens uit de periode 1995-1999 vergeleken.

Opmerkingen:

Alle gegevens zijn uitgedrukt in miljoen EUR, tegen constante waarde van 1998.

Gegevens:

		1990	1995	1999			1990	1995	1999
AU	Totale steun		510	511	IRL	Totale steun	397		854
	Steunbedrag be- en verwerkende industrie		441	446		Steunbedrag be- en verwerkende industrie	334		526
B	Totale steun	2.601		854	I	Totale steun	16.115		3.900
	Steunbedrag be- en verwerkende industrie	1.243		705		Steunbedrag be- en verwerkende industrie	15.665		3.252
DK	Totale steun	432		992	L	Totale steun	62		40
	Steunbedrag be- en verwerkende industrie	358		634		Steunbedrag be- en verwerkende industrie	62		36
D	Totale steun	17.460		12.436	NL	Totale steun	681		604
	Steunbedrag be- en verwerkende industrie	6.089		7.537		Steunbedrag be- en verwerkende industrie	681		555
EL	Totale steun	1.520		416	P	Totale steun	1.094		836
	Steunbedrag be- en verwerkende industrie	1.518		409		Steunbedrag be- en verwerkende industrie	853		180
E	Totale steun	2.208		3.017	S	Totale steun		698	559
	Steunbedrag be- en verwerkende industrie	1.279		1.120		Steunbedrag be- en verwerkende industrie		360	442
FIN	Totale steun		480	451	UK	Totale steun	3.145		2.810
	Steunbedrag be- en verwerkende industrie		402	402		Steunbedrag be- en verwerkende industrie	2.687		1.239
F	Totale steun	9.342		6.144	EU	Totale steun	55.057		34.424
	Steunbedrag be- en verwerkende industrie	5.415		4.109		Steunbedrag be- en verwerkende industrie	36.184		21.592

Toegevoegde waarde industrie als % BBP			
	1990	1995	1999
A		21,8	21,4
B	24,4		20,1
DK	18,3		17,7
D	29,9		23,0
EL	22,4		11,0
E	24,1		20,0
FIN		25,2	23,6
F	21,2		18,9
IRL	27,0		26,7
I	25,0		21,6
L	19,9		12,9
NL	23,8		18,6
P	22,0		19,6
S		23,4	21,8
UK	25,1		20,6
EU	23,6		21,0

Tabel 3

Bron: Gegevens over de overheidssteun afkomstig uit de database van het DG Concurrentie over de uitgaven van de lidstaten.
Gegevens over buitenlandse directe investeringen en openheid van de markt afkomstig van DG MARKT.

BBP gegevens afkomstig uit de Newcronos database van Eurostat.

Opmerkingen: BBP-gegevens: zie figuur 2. Overheidssteun gegevens zie figuur 16.